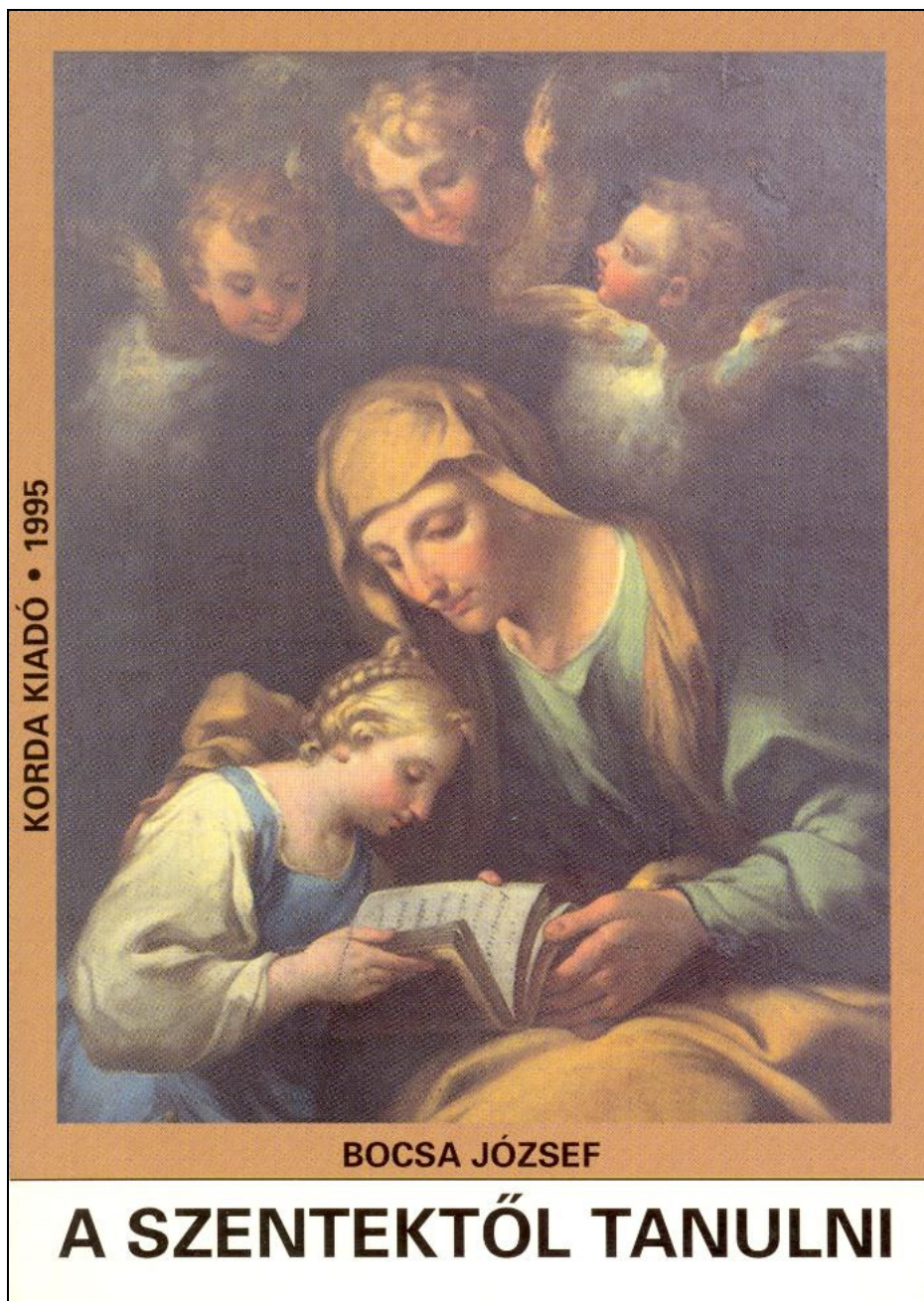

Bocsa József

A szentektől tanulni

mű a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK)
– a magyarnyelvű keresztény irodalom tárháza – állományában.

Bővebb felvilágosításért és a könyvtárral kapcsolatos legfrissebb hírekért
látogassa meg a <http://www.ppek.hu> internetes címet.

Impresszum

Bocsa József
A szentektől tanulni

A Magyar Kegyestanáítórend főnökének 180/1994. számú engedélyével

A borító képen Szent Anna tanítja Szűz Máriát. Ez az olajfestmény a tatai piarista templomból származik, jelenleg a kecskeméti Piarista Rendházban található.

A könyv elektronikus változata

Ez a publikáció az azonos című könyv elektronikus változata. A könyvet a Korda Könyvkiadó jelentette meg 1995-ben az ISBN 963 9097 02 0 azonosítóval. Az elektronikus változat a szerző engedélyével készült. A könyvet lelkipásztori célokra a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár szabályai szerint lehet használni. Minden más jog a szerzőé.

Tartalomjegyzék

Impresszum.....	2
Tartalomjegyzék	3
Előszó.....	4
Kapisztrán Szent János (1386–1456).....	5
Morus Szent Tamás (1478–1535).....	8
Loyolai Szent Ignác (1491–1556).....	11
Szent V. Pius pápa (1504–1572).....	19
Avilai (Nagy) Szent Teréz egyháztanító (1515–1582)	22
Szalézi Szent Ferenc (1567–1622).....	27
Alacoque Szent Margit (1647–1690).....	38
Liguori Szent Alfonz egyháztanító (1696–1787)	41
Hofbauer Szent Kelemen (1751–1820)	44
Vianney Szent János az arsi plébános (1786–1859).....	46

Előszó

„Nem olyan időköt élünk, hogy hinni lehetne mindenkinek. Ne higgyetek ti másnak, mint az olyannak, akinek élete az Úr Jézus életét tükrözi vissza.” Avilai Szent Teréznek ezek a szavai talán sohasem voltak annyira időszerűek, mint napjainkban. A könyvek manapság már nem arra szolgálnak mint régen, hogy tudást közvetítsenek, még kevésbé arra, hogy igaz tudást – tisztelet a nagyon kevés kivételnek. Alig van olyan könyv, amit tanulás céljából fenntartás nélkül ajánlani lehetne. Ez alól még a tankönyvek sem kivételek.

Ezt a könyvet szentek írták, saját életükkel, szavaikkal, példájukkal. Szentek rövid életrajzát, tőlük vett idézeteket, életükből való apróbb epizódokat tartalmaz, amelyek mind alkalmasak arra, hogy tanuljunk belőlük. Az idézetek nem tekinthetők forráskiadványoknak. Ezek az életrajzok és ez a válogatás nem történelmi kritikai és filológiai igényrel, szakembereknek készült, hanem mindazoknak, akik a lelki életre vonatkozó, az üdvösség szempontjából legfontosabb tudásukat szeretnék gyarapítani olyan szerzők életének, tetteinek és szavainak a tanulmányozásával, akiket az Egyház szentté avatott, és ezáltal biztosít minket, hogy életük valóban az Úr Jézus életét tükrözi vissza.

Kapisztrán Szent János (1386–1456)

Kapisztránói vagy röviden Kapisztrán Szent János nevét Capestranóról, a Dél-Itáliában fekvő szülőhelyéről kapta. Apja német zsoldoskapitány volt, akit korán, 6 éves korában elvesztett. Atyjának halála és váruk felégetése az ő szemeláttára történt.

A perugiai egyetemen egyházi és jogi doktorátust szerzett, és bírói pályán helyezkedett el. Gyorsan elég magasra jut, a nápolyi kormányzóság bírója lesz. De hamarosan – egy különös eset miatt – búcsút mond a bírói pályának. Az történt ugyanis, hogy főurak összeesküvést szöttek a király ellen, de az kipattant, és ügyük bíróság elé került. Ő, mint bíró, az egyik vádlottat bűnösnek találván halálra ítélte. A halálraítélt fia is vád alá került, de ártatlansága bebizonyosodott, így felmentette. A király azonban meg akarta félemlíteni alattvalóit, ezért megparancsolta, hogy a fiú fölött is mondják ki a halálos ítéletet, ő majd – az apa kivégzése után, a bitó alatt – kegyelmet fog neki adni. Kapisztrán tehát megváltoztatta az ítéletet. Az ítélet kihirdetésekor a fiú holtan rogyott össze. Kapisztránt annyira megrázta ez az eset, hogy lemondott tisztségéről. Talán ennek az élménynek is következménye, hogy végig, élete folyamán, valahányszor meghallotta, hogy valakit igazságtalanul üldöznek vagy zsarolnak, az illetőnek rögtön a védelmére kelt. Felkereste még a fejedelmeket is, hogy az igazságtalanságra orvoslást találjon. Beszédeiben gyakran buzdította az embereket, hogy uraik jogos követeléseit ne tagadják meg, viszont az urakat is sürgette, hogy alattvalóikkal bánjanak úgy, mint Isten teremtményeivel.

Döntő fordulatot egy háború hoz az életében. Börtönbe kerül, egy magas toronyba zárják, ahol hónapokig elmélkedhet a világi élet forgandóságáról és hiúságáról. Végül próbál megszökni. A takarójából és ruhájából készített kötél azonban elszakadt és ő a mélységbe zuhant. Lába eltörik, a bilincscsörgésre elfogják és a torony aljába zárják.

Derekánál fogva a falhoz láncolták úgy, hogy napokig törött lábán kellett állnia lábszára közepéig érő vízben. Ő maga meséli, hogy mi történt ezután.

„Ilyen állapotban a harmadik éjjelen a természet nem tudott tovább ellenállni, és elaludtam. Alvás közben nagy zajt hallottam, amely felébresztett, és láttam a nap sugarát, amely a torony egész belsejét megvilágította. Felemelem a fejemet, hogy Istennek hálát adjak, hát egy szerzetest látok magam fölött, akinek lábai át vannak lyukasztva. Feemeltem a karomat, hogy megragadjam, de hirtelen eltűnt. Amikor lehajtottam a fejemet, kopasznak találtam, miként most is látod.”

(Korábban igen büszke volt szép hosszú hajára, semmi pénzért sem vágatta volna le.)

„Később rájöttem, hogy az eltűnt szerzetes nem volt más, mint a mi atyánk, Szent Ferenc. Ebből megértettem Isten akaratát, hogy a világot elhagyjam és neki szolgáljak.”

Felbontva eljegyzését, az akkor induló szigorúbb (un. obszerváns) ferences rendbe lépett. Harminc éves ekkor, és életében még egyetlen egyszer sem áldozott.

„Amikor felöltöttem a csuhát, minden józan polgár csodálkozott a városban, mert rossz ember voltam”

– írja korábbi életéről.

A teológiát egy szentéletű rendtársánál, Sziénai Bernardinnál tanulja, akinek szenttéavatásában később ő maga is közreműködött. 34 éves, mikor pappá szentelik. Hasonló

szerepet tölt be rendjének történetében, mint Nagy Szent Teréz és Keresztes Szent János a kármelita rendben. Ő alkotta meg a ferences rend szigorúbb ágának az obszervánsoknak a szabályzatát. Számtalan kolostort alapított és reformált meg. Kiemelkedően képzett jogtudós volt. 19 kötetnyi írása maradt fenn, amelyekben főleg korának zavart keltő kérdéseit igyekezett tisztázni. Nagy tudása és éltszentsége miatt több alkalommal rendkívüli inkvizítornak is kinevezik, és mint ilyen, sok ember katolikus hitre való visszatérését érte el. Rendkívüli szellemi képességei miatt a gőg gyakran megkörnyékezte. Szigorú életmóddal, önostorozással igyekezett leküzdeni magában. Saját maga így ír erről.

„Én büszkébb vagyok a sátánnál, de mióta ferencrendi testvér lettem, iparkodtam megfékezni magamat”

– tudjuk, gyakran napi többszöri önostorozással.

Büszkeségének megfékezésében bizonyára segítette a felebaráti szeretetnek a gyakorlása is. Betegeket látogat és ápol. Életrajzírói szerint ez volt élete végéig legkedvesebb tevékenysége. Legyőzte magában az undort és az irtózás érzését. Társai gyakran megilletődve és szégyenkezve álltak mögötte, amikor látták, hogy milyen magától értetődő természetességgel lát el olyan eseteket, amelyekre ők rátekinteni sem tudtak.

Igazán elemében a szószéken volt. Egész Európában keresett bűnbánati szónok, akinek néha három órás beszédeit, volt, hogy egyszerre 125 ezer ember is hallgatta. Külön testőrök óvták, hogy a tömeg agyon ne nyomja. Tolmácsok hada kísérte, akik latin nyelvű beszédeit a nép nyelvére fordították (Volt eset, hogy egy vár több pontjáról is beszéltek egyszerre, így oldották meg a „hangosítás” problémáját koruk színvonalán). Szónoki minőségében került Magyarországra is, ahová a Magyar Rendek már 1452-ben hivatalosan meghívták. Nemcsak a jogban és a teológiában volt jártas, hanem politikai éleslátással felismerte és már Magyarországra jövetele előtt német földön is hirdette, hogy Európa és a kereszténység jövője Magyarország megsegítésén múlik. 1455-ben Magyarországra érkezve a telet Hunyadi Jánossal – akivel bensőséges barátságot kötött – Erdélyben tölti, ahol az ortodoxok és a husziták térítésén fáradozik.

Már itt van Magyarországon, amikor a pápa keresztes hadjárat szervezésével bízza meg. Tavasztól járja az országot. Gyűjtő beszédeivel 60 ezres sereget gyűjt. Magára vállalja még a mindenfelől összesereglett, talán a rablás és zsákmány reménye miatt is keresztesnek álló, fegyelmetlen népség kiképzését, rendhez szoktatását is. A rendelkezésére álló néhány nap alatt úgy átgyúrta őket, hogy minden szavára, minden mozdulatára éberren figyeltek. A táborba gyűlt kereszteseket ilyen szavakkal buzdította:

„Ne nyújtsátok ki kezeteket rablott jószág után, hanem szálljatok szembe Krisztus keresztjének ellenségeivel. Űzzétek el őket, ne engedjétek, hogy a kereszténységet legyűrjék. Könnyen legyőznek minket, ha csak zsákmány után járunk; levernek minket a törökök, ha zsákmányért üldözzük őket. Harcoljatok vitézül Krisztusért, és meglátjátok, hogy Isten áldása lesz rajtatok! Ha őket legyőzzük, mindaz, amit ellenünk ide hordtak, a birtokunkba kerül. Legyetek bátrak a harcban, küzdjétek meg az öskígyóval, és megnyeritek az örök boldogságot! Gyónjátok meg bűneiteket, és a római pápa teljes búcsúban részesít benneteket! Ó fiaim, ó legkedvesebb magyarjaim, ó ti szegények! Fel a csatára a török ellen!”

A csata kimenetelét ismerjük. Hatását is. A nándorfehérvári diadal 70 évre távol tartotta hazánktól a törököt. Nem csoda, hiszen szent küzdött a seregek élén. Az elkövetkező években, a Hunyadiak halála után, megfogyatkozott a szentség hazánkban, és eluralkodtak a bűnök és a bűnösök mindenfelé. Ezért következett be Mohács és amik utána jöttek...

Kapisztrán Szent Jánost a magyar nép saját szentjének tekinti, hiszen nemcsak a nándorfehérvári diadal egyik vezéralakja, hanem életét is Magyarországon fejezte be. Nagy bánatára nem a csatában, hanem ágyban, betegségtől elgyengülve halt meg, néhány héttel a nándorfehérvári győzelem után. Küzdelmes életét befejezve 1456. október 23-án nyílt meg számára a mennyei dicsőség. Pontosan 500 év múlva e nap szintén dicsőségesen íródott be a magyar történelembe. Talán nem véletlen. A magyarság akkor is és 500 évvel azelőtt is bűnök és elnyomók ellen vívta szabadságharcát. Imádkozzunk azért, hogy népünk sose legyen híjával a Kapisztránoknak és azoknak a hősöknek sem, akik készek fegyvert ragadni az igazságért és a szabadságért! Azért is imádkozzunk, hogy szűnjön meg az a világ, amikor az igazság és a szabadság megvédéséért embereket pusztító fegyverhez kell nyúlni!

Morus Szent Tamás (1478–1535)

Azok közé a szentek közé tartozik, akiket Isten nagy tehetséggel áldott meg. Bár társadalmilag nem a legfelsőbb körökből származott, mégis Angliában a király után a legnagyobb méltóságig, a lordkancellárságig viszi. Ezt nem karriervágyának, hanem tehetségének köszönhette, hiszen egyik ifjúkori versében saját maga írja:

**„Csúcsra ne építs, irigy a világ,
Nagyot zuhan, ki túl magasra hág.
Tekintsd kölcsönnek, mit felhalmozol:
Pőrén születél, pőrén távozol.”**

Ugyanakkor halálakor személyes jóbarátja, a híres humanista, Rotterdami Erasmus ezt írja róla. „Lelke tisztább volt a hónál, olyan tehetséget, mint ő, Anglia még nem szült, sőt a jövőben sem fog szülni, bármennyire is anyja gazdag szellemeknek.”

Hosszasan vívódik azon, hogy mi is a hivatása: pap, szerzetes legyen-e vagy pedig házasodjon meg. Végül a feleség és a gyermekek kedvéért lemond a celibátussal járó életformáról.

Ugyancsak Erasmus „feddhetetlen és igazságos bíró”-nak nevezte Morust, és így élt a nép emlékezetében is. Nem lehetett megvesztegetni, nem fogadott el semmit, vagy ha a visszautasítás megsértette volna az ajándékozót, akkor ő is adott ajándékot, sőt esetleg nagyobb értékűt annál, mint amit ő kapott. Vejeének azt mondta, hogy

„ha a pörös felek közt nekem kell igazságot tennem, akkor, még ha apám állna is az egyik oldalon, az ördög a másikon, s ez utóbbinak volna igaza, az ő javára döntenék”.

Egyszer egy özvegy számára hozott kedvező döntést egy perben. Az özvegy újévi ajándékként egy pár kesztyűt vitt neki, benne 40 font aranypénzzel. Ő köszönettel elfogadta a kesztyűt, de visszautasította a pénzt mondván:

„Asszonyom, mivel a jó modorba ütközne egy hölgy ajándékát visszautasítani, elfogadom a kesztyűt, de a pénzt semmiképpen sem fogadom el.”

Az asszony hiába szabadkozott, kényszerítette, hogy vegye vissza a pénzt.

Az életszentség lényege az erények hősies gyakorlása. Az erények pedig annyiféleké, ahány élethelyzet van. Eltérő élethelyzetek más-más erényeket kívánnak tőlünk, és más-más erények kifejlődésének is kedveznek. Morusnak erről a következő a véleménye.

„Könnyű dolog jónak lenni, amíg az erényt jutalmazták, a bűnt pedig büntetik. Ilyenkor szinte nyakadnál fogva visznek a mennybe. De ha olyan idők járnak, amikor nincs, aki jó tanáccsal szolgálna; nincs, aki jó példával járna elől; amikor azt látjátok, hogy az erényt büntetik, a bűnt pedig jutalmazták: ha akkor álljátok a sarat, és megmaradtok Isten mellett, akkor, ezt elhihetitek nekem, ha csak félig vagytok is igazak, Isten előtt akkor is egészen igaznak fogtok számítani.”

VIII. Henrik törvénytelen válása és újránházasodása után az Egyház ellen megindult támadások és Anglia kiszakítása a Katolikus Egyházból arra indítja Morust, hogy lemondjon a lordkancellárságról. Ezzel szűkös anyagi helyzetbe jut. A papság, hogy megjutalmazza hitvédő

irataiért, gyűjtést rendezett javára. Ő azonban nem fogadta el az összegyűlt összeget. Nem akarta, hogy az egyház és a katolikus hit védelmében kifejtett munkássága elveszítse erkölcsi erejét, és azt mondhatták róla, hogy a papság zsoldjába szegődött.

Morus síkraszállt azért, hogy a Bibliát fordítsák le angol nyelvre. Egyesek azzal érveltek a fordítás ellen, hogy némelyek így kellő képzettség nélkül is magyarázhatják a Szentírást, és visszaélhetnek vele. Ő azonban kifejti, hogy a visszaélés lehetősége miatt nem szabad elvből elzárkózni valamilyen jó elől.

„Valamely jó dolgot nem vethetünk el pusztán azért, mert kár is származhat belőle”

– mondta.

A reformáció korában vagyunk, amikor is az értelmet leértékelték és szembeállították a hittel. Ő ezzel szemben kifejti a katolikus felfogást, miszerint

„az ész a hitnek szolgálója, nem pedig ellensége”.

Fő műve, az Utópia az értelem alapjait foglalja magában, amelyre felépül a hit.

A szentek közösségét (régiesen a „szentek egyességét”), amely hittétel, a következő szavakkal fogalmazza meg. Az Utópia szereplői szerint

„a halottak jelen vannak a róluk folyó beszélgetéseknél, noha láthatatlanul, mivel a halandók látása tompult. Nem is volna összeegyeztethető a boldogok sorsával, ha nem volna nekik szabad oda menni, ahova akarnak; az meg tőlük volna valóságos hálátlanság, ha elvetnék maguktól a kívánságot, hogy meglátogassák barátaikat... s az élők annál hívebben látják el teendőiket, mert őrző szellemek közt élnek.”

Amikor Angliában a kolostorokat feloszlatták, ez ellen többek között azzal érvelt, hogy ott imádkoznak a megholtak lelkéért is.

Otthon, a házában majmot is tartott. A majom viselkedésének a megfigyeléséből is erkölcsi tanulságokat vont le, az ördögöt a majomhoz hasonlítva.

„Egy majom, ha nem ügyelnek rá, különféle csínyeket visz véghez; ezzel szemben, ha figyelik, visszakozik, és nem próbálkozik tovább; ugyanúgy az ördög is kerek old, ha ellenállásra talál, nehogy a kísértés meghiúsultával az ember ennek révén érdemeket szerezzen.”

Mivel nem hajlandó elismerni az angol egyháznak Rómától való elszakítását, börtönbe kerül. A börtönt úgy fogja fel, mint Isten adta lehetőséget a szemlélődő életre és felkészülést a halálra. Övéit jó előre felkészíti arra az eshetőségre is, hogy őt ki fogják végezni. Egyik családtagjának visszaemlékezéseiben olvashatjuk a következőket. „A bajt megelőző időben feleségével és gyermekeivel az égi boldogságról és a pokol kínjairól beszélgetett, a szent vértanúk életéről, fájdalmas mártíromságukról, csodálatos türelmükről; arról, hogy inkább szenvedtek, és meghaltak, semhogy Isten ellen vétsenek. Azt mondta nekik, hogy boldog és szerencsés az, aki az Isten iránti szeretetből elveszti javait, birtokait, börtönbüntetését szenved, s elveszti életét is. Továbbá azt is mondotta, hogy ha a felesége és gyermekei bátorítanak arra, hogy meghaljon egy jó ügyért, ez olyan vigasztalást nyújtana számára, hogy boldogan menne a halálba. Előre megmondta nekik, milyen baj szakadhat rá, s erényes beszédével annyira megerősítette őket, hogy amikor a baj valóban rászakadt, ezt sokkal könnyebben viselték el.”

Fontosnak tartotta a halálról való elmélkedést, nemcsak hogy másokat felkészítsen egy szeretett lény elvesztésére, hanem a saját halálára való felkészülés szempontjából is. Vallotta azt a felfogást, hogy

„az életben legfőbb feladatunk a halálról való elmélkedés”.

Életének még felfelé ívelő szakaszában írja egyik értekezésében a következőket.

„A híres régi bölcselők közül némelyek, amikor megkérdezték tőlük, mi a bölcsélet, azt válaszolták, hogy a halál feletti elmélkedés vagy a halál gyakorlása. Mert amiként a halál elkülöníti egymástól a testet meg a lelket, amikor a természet menete folytán külön kell válniuk, úgy (e bölcselők szerint) a filozófia tanulmányozása is azt célozza, hogy különválassza a lelket a test szeretetétől és indulataitól, amíg még együtt vannak.”

Kivégzése miatt tiltakozások hulláma söpört végig Európán. VIII. Henrik kormányzata ezeket a tiltakozásokat úgy igyekezett elhárítani, hogy hazug történeteket agyalt ki Morusnak az eretnekekkel szembeni kegyetlenségéről, és ezeket terjesztette. A lázadást, zűrzavart és polgárháborút keltő eretnekségeket Morus valóban gyűlölte. Azokkal az eretnekekkel azonban, akiket belső kétségek vagy vallási problémák gyötörtek, másként járt el.

„Szeretném – mondta –, ha kevés szigort és sok könnyörületességet tanúsítanának ott, ahol együgyűségről van szó, nem pedig gógról vagy rosszindulatról.”

Különbséget tett tehát lázító eretnek és belső kétségek vagy tudatlanság miatti eretnek közt. És az eretnekeknek a bűnét utálta, nem pedig a személyüket.

Megadta VIII. Henriknek a királyt illető tiszteletet. Még azt az óhaját is teljesítette, hogy kivégzése előtt ne beszéljen hosszan. (A király bizonyára félt attól, hogy a nagy tudású és hatalmas erkölcsi tekintélyű volt lordkancellár szavai még jobban ellene hangolják alattvalóit.) Valóban csak néhány szót mondott, de ezek a szavak pontosan kifejezték mindenki előtt, hogy miért is kellett meghalnia. Kérte a jelenlévőket, hogy imádkozzanak érte, és tanúskodjanak arról, hogy ő most a katolikus szentegyházba vetett hitben és ezért a hitért hal meg. Utolsó szavaival kifejezte hűségét királya iránt, aminél azonban magasabb rendűnek tekintette Isten szolgálatát.

Morus, hatalmas szellemi képességek birtokosa, a sikeres államférfi, mindent lelkiismereti szempontból nézett. Ez adja erkölcsi nagyságát, ezért lett a hatalmas szellemi tehetségű, sikeres államférfi nemcsak egy kiemelkedő történelmi személy, hanem szent vértanú, akit 1935-ben avatott szentté XI. Pius pápa, barátjával, a szintén nagy tudású Fisher János püspökkel együtt, akit, ugyanazon okok miatt, előtte két héttel végeztek ki.

Loyolai Szent Ignác (1491–1556)

A sokak által dicsért és sokak által gyalázott sőt üldözött Jezsuita Rend alapítója – eredeti nevén Iñigo Lopez de Loyola (ejtsd: Inyigo Lopez de Lojola) – ősi baszk nemesi családból származott, egy olyan népből, amely Spanyolország és Franciaország határán élve, mindmáig megőrizte kultúráját, nemzeti hagyományait. 12 testvér között ő a legkisebb. Miután befejezte apród éveit egy lovag mellett, ahová – a kor szokása szerint – azért adták, hogy illemt tanuljon és elsajátítsa a nemeshez méltó viselkedés szabályait, kiképző hadnagy lesz a navarrai alkirály szolgálatában. Ha életének első 29 évét nézzük, semmi jelét nem tudjuk felfedezni abban a későbbi szentnek. Ismerői jellemzése szerint, merész volt a szerencsejátékokban, kalandokban, verekezésben és fegyveres tettekben. Megkísértette és legyőzte a testiség.

Pamplona ostroma azonban fordulatot hoz életében. A francia támadók Navarrát akarták visszahódítani Spanyolországtól. Ignác a várat védő lovagok között harcolt, és buzdította őket az ellenállásra. Súlyosan megsebesül, lábát egy ágyúgolyó zúzza szét. Ezután a várórség is feladta a harcot. A sebesültet gyaloghinton haza viszik. Életveszélyes és fájdalmas műtétek következnek, amiket hősiessen visel.

Miután átesett az életveszélyen, és gyógyulni kezdett, hozzátartozóitól lovagregényeket kért (ezek voltak a kor közkedvelt olvasmányai), de csak egy Jézus életéről szóló könyv és egy szentek élete volt található az egész várkastélyban, így ezeket olvasta. Ami megtetszett neki, azokat kijegyzetelte. Így teleír egy egész füzetet. Különösen Assisi szent Ferenc és szent Domonkos élete ragadja meg. Egyelőre még becsvágyból ugyan, de utánozni akarja őket. Gyakran elismételgette magában:

„Szent Domonkos ezt tette, tehát nekem is meg kell tennem; szent Ferenc ezt vitte véghez, én is meg fogom cselekedni.”

Lábadozása alatt érlelődött meg benne egy szentföldi zarándoklat terve. Hogy erre felkészüljön, gyógyulása után elzarándokol annak a vidéknek egy kedvelt hegyi zarándokhelyére, a Montserrat-ra, ahol egy bencés apátság és a Boldogságos Szűz kegyhelye van. Bár már sebesülésétől kezdve vannak különféle látomásai, az igazi lelkiéletéről még nem sokat tud. Erről maga számol be élete végén egy rendtársának, aki ezt leírja. Eszerint „a vezeklés külső megnyilvánulásaira irányult minden figyelme, mivel azt olvasta, hogy a szentek is ilyeneket végeztek Isten dicsőségére.” Egy mórral való esetét is annak illusztrálására meséli el, hogy akkor, jóllehet már erős vágyat érzett magában arra, hogy Istennek szolgáljon, mégis még milyen vak volt. Montserrat felé tartva egy mórral találkozott, aki beszélgetés közben kétségbe vonta, hogy Szűz Mária a szülés után is szűz maradt. Miután a mór elment, Ignác gondolataiba mélyedt. Arra a következtetésre jutott, hogy azok által, amiket a mór mondott, Mária becsületén csorba esett. Feltámadt benne a vágy, hogy a mór után eredjen és néhány tördőfésszel fizessen meg szavaiért. Útközben azonban kételyei támadtak, hogy vajon helyes cselekedet-e az, amire készül. Hosszas megfontolás után sem tudott dönteni. Végül is nem értelmi megfontolás volt az, amivel sikerült elkerülni a – bár lovagias, de semmiképpen sem keresztényi – vérontást. Egy útkereszteződésnél nem irányította öszvérét, hanem rábízta, hogy a mór után, vagy pedig a másik úton megy-e tovább. Az öszvér hagyta, hogy a mór menjen a maga útján, gazdájával a hátán a másik útra tért.

A Mária-kegyhelyen, háromnapos készüléssel, írásban végzi el életgyónását. Máriának tisztaságot fogad, fegyvereit a templomban a kegyoltár mellé függeszti, lovagi öltözékét egyszerű zarándokruhára cseréli, öszvérét a kolostorra hagyja. Gyalog indul Barcelona felé, hogy onnan hajóra szállva a Szentföldre menjen. Útja egy Manresa nevű városkán visz

keresztül. Előbb úgy tervezi, hogy csak néhány napot marad, végül mégis egy évre nyúlik ottartózkodása.

A Manresaban eltöltött esztendő nagy kísértések és nagy kegyelmek ideje. Szigorú böjtökbe kezd, napi 7-8 órát imádkozik, többnyire térden állva. Egyetlen olvasmánya a Kempis Tamás neve alatt ránkmaradt könyv, a Krisztus követése. Noha elvégezte már életgyónását, és itt Manresaban is hetente gyónik, súlyos aggályok gyötrik: folyton korábbi életének vétkei jelennek meg előtte, olyan gyötrődéseket okozva, hogy azt vallja, hogy még ha egy kutyát kellene is követnie, és attól tanácsot kérnie, hogy segítsen rajta, azt is megtenné. Öngyilkossági kísértések is zaklatják, de nem egyezik bele ezekbe. Többször is elismétli,

„Uram nem teszek olyant, ami megbánthatna Téged!”.

Látomásokban is részesül. De még nem tudja eldönteni, hogy ezek közül melyik van a gonosztól és melyik Istentől. Miközben egyszer a Manrésától néhány kilométerre lévő templomba ment, olyan megvilágosodásban volt része, amely után úgy érezte, hogy más emberré lett. Útja egy folyó mentén vezetett. Amikor megtette az út egy darabját, leült, tekintetét a folyóra szegezte. Ekkor szellemének szeme nyiladozni kezdett. Nem mintha valami látomást látott volna, hanem sokmindent megismert és megértett a lelkiélet, a hit és a teológia terén. Akkor megvilágosodás volt ez, hogy minden új színben tűnt fel előtte. Nem tudta egyenként elmondani, amit akkor felfogott. Csak érezte, hogy nagy világosság költözött értelmébe. 62. életévében az összes kegyelmi segítséget, amelyet egész élete folyamán Istentől kapott, és mindazt, amit csak tud, együttvéve sem tartotta annyinak, mint amit ezen az egyedülálló alkalommal kapott. Ez után az élmény után tudta csak megkülönböztetni, hogy egy szín pompás jelenés, amelyben azelőtt többször is része volt, és amit addig oly szépnek látott, a gonosz lélektől van. Egy ideig még többször ismétlődött ez a jelenés, de ő mindig elúzte magától. Később majd egyértelműen megfogalmazza, hogy, nemcsak az olyan rendkívüli jelenségek, mint a látomások, hanem az emberben megszülető minden gondolat is végső soron három forrásra vezethető vissza.

Ignác sok kegyelmet kapott az Istentől való látomások és megvilágosodások révén, emellett azonban maga is mindent megtett előbbrehaladása érdekében. Sokat merített lelki jelenségeinek a megfigyeléseiből is, amelyeket le is jegyzett. Röviddel a megtérése utáni időben vette észre például a következőket. Ha világias vonatkozású álmódosásaival foglalkozott, míg ezek tartottak, nagy örömet érzett. Mihelyt rájuk unt és elejtette őket, lelkét üresnek és elégtelennek találta. Ha viszont arra gondolt, hogy mezítláb zárandokol Jeruzsálembe, füvekkel táplálkozik és gyakorolja azokat a szigorú vezekléseket, melyeket a szenteknél megfigyelt, akkor nemcsak addig érzett örömet, míg e gondolatokkal foglalkozott, hanem azután is meglegedett és vidám maradt, ha fölhagyott velük. Ekkor még nem figyelt és nem is gondolt erre a különbségre, míg egyszer meg nem nyílt a szeme. Ignácot saját tapasztalata világosította fel arról, hogy az egyik gondolat elkedvetleníti, a másik jókedvre hangolja. Ráeszmélt lassan a szellemek közti különbségre, melyek befolyásolták, megismerte a sátán és az Isten szelleme között fennálló különbséget. Ilyen jellegű megfigyeléseiből születtek meg a „szellemek megkülönböztetésének szabályai”, amelyet nagy híró lelki gyakorlatos könyvében fejt ki. E könyvet nem mind egyszerre írta, hanem önmegfigyelései vezették, és azok kerültek bele a könyvbe, amiket hasznosnak talált, és amelyekről úgy vélte, hogy másoknak is hasznára lehetnek. Ő maga az egészet isteni műnek tekintette, úgy vélekedett róla, hogy Isten sugallta neki, ő csak eszköz volt Isten kezében.

A Manrésában töltött év után valósítja meg a szentföldi zárandokútra vonatkozó tervét. Nyelvtudás nélkül, nagy nehézségek árán, koldulva, pestist, hajótörést sikeresen elkerülve jut el a Szentföldre. Nagy áhítattal járja végig az Üdvözítő életének és szenvedésének színhelyeit. Jeruzsálemben sok törököt, pogányt lát. Itt érlelődik meg benne egy társaság alapításának a

terve, amely ezeket térítené. Hogy ezt a tervét megvalósítsa, 33 éves korában tanulni kezd. De igen nehezen megy neki a tanulás. Azokhoz a lelki élményekhez és tapasztalásokhoz képest, amikben már része volt, nagyon száraznak és unalmasnak tűnik számára a latin nyelv is, amely az akkori oktatás alapja volt. De megbirkózik a nehézségekkel, öt év múlva vizsgát tesz, és így elkezdheti egyetemi tanulmányait. Barcelonában, Alcalában, Salamancában, végül Párizsban, az akkor leghíresebb egyetemi városban tanul. Vándorlásainak oka a következő. Egyetemista társai közül többeknek megtetszik Ignác lelkisége és életmódja, ezért hozzá csatlakoznak, szabad idejükben prédikálnak, Ignác lelkigyakorlatokat ad, és olyanok is akadnak, akik lelkivezetését kérik. Ez kihívja bizonyos körök irigységét és féltékenységét, feljelentik az inkvizíciónál, és így többször is börtönbe kerül. Igazhitősége mindig bebizonyosodik, de a prédikálástól és a lelkivezetéstől tanulmányai befejezéséig eltiltják. Mivel erről nem volt hajlandó lemondani, ezért kényszerült más egyetemen tovább folytatni tanulmányait. A Spanyolországban hozzá szegődött társai elhagyják, a Párizsban csatlakozók azonban kitartanak mellette. 1534-ben Ignáccal közösen – egyelőre még csak magán jellegű – fogadalmat tesznek, amelyben szegénységet és szüzességet fogadnak, és azt, hogy segítenek a lelkeken. Ennek érdekében elhatározzák, hogy tanulmányaik befejezése után vagy a Szentföldre mennek vagy, ha ez nem sikerülne, Rómában a pápának ajánlják fel szolgálataikat, hogy Krisztus rajta keresztül mutassa meg, hogyan szolgálhatják őt, nem a saját kedvük, hanem Isten szerint. Három év múlva pappá szentelik őket, de a közben kitört és elhúzódó török háború miatt nem tudnak eljutni a Szentföldre. Így, sok nehézséget legyőzve (pl. magamutogatóknak, feltűnési viselkedésben szenvedőknek, álszenteknek bélyegzik őket és ismét az inkvizíció elé kerülnek), végül is a pápának ajánlják fel szolgálataikat.

A megalakult jezsuita rendet, hivatalos nevén Jézus Társaságát, 1540-ben ismeri el a pápa. A következő évben Ignácot a rend általános főnökévé választják. Ettől kezdve szinte minden idejét és energiáját a rend ügyeinek intézésére fordítja. Egyik legfőbb műve a rend szabályzata, konstitúciója, amelynek megírásán tíz évig dolgozott. Minden mondatát átélmélkedte, átímadkozta. Hatalmas levelezést folytatott. Jelentős írásai maradtak fenn például az engedelmességről, misztikáról, álmissztikáról.

Amellett az óriási szolgálat mellett, amelyet rendje tett és mindmáig tesz az Egyháznak és a lelkek üdvének, lelkigyakorlatai és a lelkiéletre vonatkozó tanácsai, utasításai adhatnak a legtöbbit a mai embernek. Életét végigkíséri a hatékony módszerek keresése. Ennek gyökerei valószínűleg megtérése előtti időkre nyúlnak, amikor egy ideig kiképzőtisztként tevékenykedett. Módszereit nemcsak mások szellemi-lelki fejlesztésére ajánlotta, hanem maga is edzette saját lelki-szellemi képességeit olyan sikerrel, hogy amikor egyszer azzal a kérdéssel szembesült, hogy mi történne, ha feloszlalnák élete fő művét, a jezsuita rendet, kijelentette:

„Ha hibámon kívül történnék, elég volna az imádságos összeszedettségnek egy negyedórája, hogy minden békétlenség eltávozzék lelkemből.”

Szellemiségét jól jellemzik a következő tőle származó idézetek.

„Többre kell becsülni önmagunk megtagadását, mint a halottfeltámasztást.”

„Ha csak egyetlen bűnt akadályozunk is meg egy egész élet munkája és gondja árán, az már elég nagy jutalom a befektetett munkáért.”

„Ha az ellenség büszkévé akar tenni minket, meg kell magunkat aláznunk úgy, hogy bűneinket és nyomorúságunkat tartjuk szemünk elé. Ha viszont kishitűvé és csüggedtté akar tenni, akkor éppen ellenkezőleg: fel kell egyenesednünk erős hitben és az Úrba vetett erős reménységben.”

„Gyakorolják magukat abban, hogy mindenben Isten jelenlétét keressék, például járás-kelés közben, a látásban, ízlelésben, hallásban, gondolkodásban egyáltalán mindenben, amit csinálnak, hiszen Isten fölsége ott van minden dologban.”

A jezsuita rend megalapítása mellett legjelentősebb alkotása az un. szentignáci lelkigyakorlatok. Ahogyan maga beszámol róla, a Lelkigyakorlatos Könyvben lévőket nem mind egyszerre írta, hanem mindig csak egyes dolgokat, amiket lelkében megfigyelt és hasznosnak talált, és amelyekről úgy vélte, hogy másoknak is hasznosak lehetnek. Ő maga isteni műnek tekintette, úgy vélekedett róla, hogy Isten sugallta neki, Ő csak eszköz volt Isten kezében. Lelkigyakorlatos Könyvéből következik most néhány gondolat.

„Lelkigyakorlaton értjük a lelkiismeret-vizsgálás, elmélkedés, szemlélődés, szóbeli és elmélkedő ima és egyéb lelki tevékenység minden módját... Mert amiként a sétálás, gyaloglás és futás testgyakorlat, ugyanúgy lelkigyakorlatnak mondható minden tevékenység, amely a lelket előkészíti és alkalmassá teszi arra, hogy eltávolítson magától minden rendetlen hajlamot, és miután azokat eltávolította, keresse és megtalálja az isteni akaratot, hogy életét aszerint rendezze és a lélek üdvösségét elnyerje”

„Nem a sok tudással lakik jól és elégül ki a lélek, hanem ha a dolgokat bensőleg érzékeli és ízele.”

A lelkigyakorlatozás céljából való

„magányba vonulásból egyéb között három fő előny származik.

Az első: Az isteni Felség előtt nem csekély érdemet szerez az ember azzal, hogy sok barátjától és ismerősétől, valamint sok elintézetlen ügyétől azért válik meg, mert Istennek, a mi Urunknak akar szolgálni és Őt meg akarja dicsőíteni.

A második: Azzal, hogy így magányba vonul, és értelmét nem osztja meg sok dolog között, hanem minden törődését egyetlen dologra irányítja, ti. Teremtője szolgálatára és saját lelke előmenetelére, szabadabban használja természetes képességeit annak szorgos keresésére, amit annyira kíván.

A harmadik: Minél inkább egyedül van a lelkünk és elkülönül mindentől, annál alkalmasabbá válik arra, hogy közeledjék Teremtőjéhez és Urához és Őt elérje. És minél inkább eléri Őt, annál jobban felkészül az isteni és legfőbb Jóság kegyelmeinek és adományainak befogadására.”

„Szükséges hogy közömböské tegyük magunkat minden teremtménnyel szemben, ami szabad akaratunk döntésére van bízva és nincs neki megtiltva. Úgyannyira, hogy a magunk részéről ne akarjuk inkább az egészséget, mint a betegséget, a gazdagságot, mint a szegénységet, a tiszteletet, mint a gyalázatot, a hosszú életet, mint a rövidet, és következetesen így minden másban egyedül azt kívánva és választva, ami jobban elvezet bennünket a célba, amire teremtve vagyunk.”

„Vezeklés az, amikor a szükségesből vonunk el valamit, mégpedig minél többet és többet, annál nagyobb és jobb a vezeklés, csak a vezeklő le ne gyengüljön és ne következzen be komoly betegség... A szükséges alvásidőből azonban ne vonjunk el semmit, hacsak azért nem, hogy az ember megtalálja a középértéket, ha esetleg az volna a rossz szokása, hogy túl sokat alszik... A külső vezeklést főleg három célból végezzük:

– először: elégtételül az elkövetett bűnökért

– másodszor: hogy legyőzzük magunkat, vagyis hogy az érzékek engedelmeskedjenek az értelemnek és az alsóbbrendű értékek jobban alá legyenek rendelve a felsőbbrendűeknek

– harmadszor azért, hogy keressünk és elnyerjünk valamely kegyelmet vagy adományt, amelyet kívánunk és óhajtunk. Így például, ha valaki azt kívánja, hogy benső töredelmet érezzen bűnei miatt, tudja nagyon megsíratni őket, és tudjon sírni a kínokon és fájdalmakon, amelyeket Krisztus Urunk viselt el szenvedéseiben vagy hogy megoldást találjon valamilyen kételyére... Némelyeknek az felel meg, ha több vezeklést végeznek, másoknak viszont, ha kevesebbet... Sokszor érzékies önszeretetből hagyjuk abba a vezeklést vagy abból a téves hiedelemből, hogy az emberi természet nem képes azt elviselni komoly megbetegedés nélkül. Máskor meg, ellenkezőleg, túlzásba esünk, azt gondolva, hogy testünk képes azt elviselni.”

Az étkezéssel kapcsolatban a következő szabályokat tanácsolja:

„Az ételben való megtartóztatást – a rendetlenség elkerülése végett – kétféle módon gyakorolhatjuk: az egyik, ha hozzászokunk, hogy egyszerű ételeket együnk, a másik, ha a finomabból csak kis mennyiséget eszünk.”

Tanácsolja még:

„Főleg arra vigyázzon, hogy figyelme el ne merüljön abban, amit eszik. Ne legyen mohó az evésben, hanem legyen ura önmagának mind az étkezés módjában, mind az elfogyasztott mennyiségben.

Minden rendezetlenség elkerülése végett nagyon hasznos, ha az ember ebéd vagy vacsora után vagy más órában, amikor nem érez éhséget, meghatározza magában a következő ebédre vagy vacsorára és így következetesen minden egyes napra azt a mennyiséget, ami neki megfelel. Ezt semmilyen étvágy vagy kísértés miatt ne lépje túl.”

Mindenkinek meg kell tehát találni az étkezésben a körülményekhez illő helyes mértéket. Intenzív fizikai vagy intenzív szellemi munkához például más-más táplálkozásra van az embernek szüksége, de az előző szabályok – hogy a lélek ezek által is biztosíthassa uralmát a test felett – nélkülözhetetlenek. Egy olyan valakinek, aki a böjtölésben a túlzott szigor felé csúszott el, a következőket írta:

„Ami a böjtölést és önmegtartóztatást illeti, azt tartom, Istennek inkább tiszteletét szolgálja általában a rendes emésztés és testi erőnlét ápolása, mintsem az ellenkezője... Fontolja meg jól, hogy testét és lelkét Istentől kapta, aki azokat teremtette és fönntartja. Mindkettőről számot kell adnia. Isten kedvéért nem szabad testét gyöngítenie, különben nincs meg a léleknek a kellő ereje a munkákhoz.”

Az emberi életvezetés döntések, választások, ezek előkészítésének és végrehajtásának a sorozata. Lelkigyakorlatos könyvében Szent Ignác ezeknek is külön figyelmet szentel.

„Minden jó választásnál, ha az tőlünk függ, szándékunk tekintete legyen egyenes, egyedül azt nézzem, amire teremtve vagyok, azaz Isten, a mi Urunk dicsőségét és lelkem üdvösségét. Így bármit válasszak is, annak olyannak kell lennie, hogy segítsen engem a célhoz, amelyre teremtve vagyok. Ne a célt szabjam és irányítsam az eszközökhöz, hanem az eszközt a célhoz. Megtörténik ugyanis, hogy sokan elsődleges célként választják a házasodást, ami eszköz, és csak másodlagosan, hogy a házasságban Istennek, a mi Urunknak szolgáljanak, holott ez az istenszolgálat a cél... Az ilyenek tehát nem egyenesen mennek Istenhez, hanem azt akarják, hogy Isten jöjjön egyenest rendezetlen hajlamaikhoz. Következésképpen a célból eszközt csinálnak vagyis amit elsődlegesnek

kellene tekinteniük, azt másodlagosnak tekintik. Mert elsőnek azt kell magunk elé tűznünk, hogy Istennek akarunk szolgálni, ami a cél, és csak másodsorban – mint eszközt a célhoz – vagyonnak a megszerzését vagy házasodást, ha ezek az alkalmasabbak a számomra. Így semmi se indítson engem arra, hogy ilyen vagy olyan eszközt felhasználjak vagy mellőzzek, egyedül Istennek, a mi Urunknak szolgálata és dicsőítése és lelke örök üdvössége.

Szükséges, hogy mindaz, ami között választani akarunk, önmagában véve közömbös vagy jó legyen és a hierarchikus Anyaszentegyház szellemével megegyező, ne pedig rossz vagy azzal ellenkező legyen.

Vannak dolgok, amelyek a visszavonhatatlan választások körébe tartoznak. Ilyen a papság, a házasság stb. Mások viszont a megváltoztatható választások körébe, mint például... az anyagi javak elfogadása vagy azok elutasítása.

Visszavonhatatlan választás esetén, ha az egyszer már megtörtént, többé nincs mit választani, mert azt a kötést nem lehet felbontani, így pl. a házasságot, papságot stb. Arra azonban vigyázni kell, hogy ha valaki nem megfelelő módon és rendezetten, nem a rendezetlen hajlamok kizárásával ejtette meg választását, bánja azt meg, és azon legyen, hogy jó életet éljen ebben a választásban...

Ha valaki megfelelő módon és rendezetten ejtette meg a választást olyan dolgokban, amelyekben változtatni lehet, és sem a testet sem a világot nem vette figyelembe, nincs oka, hogy újra válasszon. Inkább a már megejtett választásban tökéletesítse magát, amennyire csak tudja.

Lehetséges, hogy egy megváltoztatható választás nem volt őszinte és jól rendezett. Ilyenkor hasznos a választást megfelelő módon újra megtartani, ha az ember azt akarja, hogy kiváló és Istennek, a mi Urunknak nagyon kedves gyümölcsöt teremjen...

Szükséges, hogy a választásban a célt tartsam szem előtt, amire teremtve vagyok... Következésképpen szükséges, hogy minden rendezetlen hajlamtól mentesen közömbös legyek. Ne hajoljak, ne vágyódjam jobban a kérdéses dolog elfogadására, mint annak elutasítására.

Miután így megfontoltam és minden szempontból mérlegeltem a szóban forgó ügyet, nézzem meg, az ész merre hajlik inkább, és így a nagyobb értelmi súly és ne valamely érzékeknek kedvező indíték alapján döntsek.”

A helyes választás ellenőrzéséhez is ad Szent Ignác szempontokat:

„Mintha halálos ágyamon volnék, fontoljam meg azt a módot és mértéket, amelyet akkor kívánnék, hogy a jelen választásban alkalmaztam volna, és teljesen ehhez tartva magamat döntsek.

Mérlegeljem és fontolgassam, hogyan is érzem majd magamat az ítélet napján. Gondoljam meg, milyen módon szeretném akkor, hogy döntöttem volna a mostani ügyben. Azt a szabályt, amelyet akkor szeretném, hogy megtartottam volna, tartsam meg most, hogy akkor teljes gyönyörűségben és örömben legyen részem.”

„A szeretet a kölcsönös közlésben áll, vagyis hogy az, aki szeret, adja és közli azt, amije van azzal, akit szeret vagy ad neki abból, amije van vagy amije lehet és viszont az, akit így szeretnek, adjon annak, aki őt szereti. Így ha egyik tudománnyal rendelkezik, adjon belőle annak, akinek nincs, éppúgy ha méltósággal vagy gazdagsággal, adjanak egymásnak kölcsönösen.”

Megtanít az imának egy sajátos formájára, az ún. ütemes imádságra:

„Az imádkozásnak ez a módja abban áll, hogy minden egyes be- és kilégzésnél elménkben imádkozunk, mialatt a Miatyánk vagy más ima egy szavát kimondjuk. Az egyik lélegzetvétel és a másik között csak egyetlen szót mondjunk ki. A két lélegzetvétel között gondoljunk főleg ennek a szónak jelentésére, vagy arra a személyre, akihez imádkozunk, vagy saját magunk semmiségére, vagy arra a különbségre, ami annak a személynek akkora méltósága és a mi saját kicsinységünk között van. Ugyanilyen módon és ugyanilyen szabály szerint járjunk el a Miatyánk többi szavánál is.”

Szerinte az emberben megszülető minden gondolat végső soron három forrásra vezethető vissza:

„háromféle gondolat van bennem: a saját magamé, amely teljesen az én szabadságomból és akaratomból származik, és két másik, amely kívülről jön, egyik a jó szellemtől, másik a rossztól.”

Ezeknek a gondolatoknak, indításoknak a megkülönböztetésére szabályokat ad. Ezek a híres „szellemek megkülönböztetésének szabályai”, amelyekkel a jó és rossz szellemeket különbözteti meg, az utóbbiakat ellenségnek nevezve.

„Azok elé, akik halálos bűnt halálos bűnre halmoznak, az ellenség rendszerint élvezetek káprázatait állítja. Érzéki gyönyöröket és élvezeteket képzel el velük, hogy jobban megtartsa és növelje őket romlottságukban és bűneikben. A jó szellem az ilyeneknél ellenkező módszert alkalmaz, az ész ítéletével furdalja és mardossa lelkiismeretüket. Azoknál, akik bűneik irtogatásában lendülettel haladnak előre, és Isten, a mi Urunk szolgálatában a jóról a jobbra emelkednek, a módszer az első szabályának éppen az ellenkezője. Ilyenkor ugyanis a rossz szellem sajátossága az, hogy a lelket mardossa, szomorúvá teszi és hamis okokkal nyugtalanítva akadályokat gördít eléje, hogy ne haladhasson előre. A jó szellem sajátossága az, hogy bátorságot, vigaszokat, könnyeket, sugallatokat és nyugalmat ad, mindent megkönnyítve és minden akadályt elgördítve, hogy az ember a jó művelésében egyre előbbre haladjon. Az ellenségnek az a tulajdonsága, hogy erőtlenné válik és bátorságát veszti, s kísértései megfutamodnak, ha az, aki gyakorolja magát a lelki dolgokban, bátran szembeszáll az ellenség kísértéseivel, és azoknak homlokegyenest az ellenkezőjét csinálja. Viszont, ha félni kezd és bátorságát veszti a kísértések elviselésében, nincs olyan dühöngő fenevad a föld határán, mint az emberi természet ellensége, midőn elvetemült szándékát oly ádáz gonoszsággal akarja végrehajtani. Az ellenség úgy viselkedik, mint egy álnok szerető. Titokban akar maradni s fél a leleplezéstől. Az álnok ember ugyanis, midőn hitegetéseivel valamely jó apának a leányát vagy jó férjnek a feleségét elcsábítani próbálja, azt akarja, hogy szavai és rábeszélései titokban maradjanak. Azért nagyon nincs kedvére, amikor a leány apjának vagy a feleség a férjnek feltárja az ő álnok szavait és gonosz szándékát, mert könnyen átlátja, hogy nem hajthatja végre megkezdett művét. Ugyanígy az emberi természet ellensége, amikor belopja cseleit és rábeszéléseit az igaz lélekbe, azt akarja és azt kívánja, hogy azokat titokban fogadja és titokban tartsa. Nagyon nincs tetszésére tehát, amikor a lélek feltárja azokat jó gyóntatójának vagy más lelki embernek, aki ismeri a kísértő csalárdságait és gonoszságait. Megérti ugyanis, hogy megkezdett gonoszságát nem viheti véghez, mert nyilvánvaló csalárdsága lelepleződött. Az ellenség úgy viselkedik, mint valamely hadvezér: meghódítani és elrabolni akarja, amit megkíván. A hadvezér, egyben a sereg parancsnoka, először ugyanis tábort üt, kikémléli a vár erősségét s védelmi állapotát és csak azután, a leggyengébb oldalán támadja meg. Hasonlóképpen, az emberi természet ellensége is körüljár és kikémléli minden szempontból valamennyi isteni,

sarkalatos és erkölcsi erényünket. És ahol gyengébbnek talál és örök üdvösségünket illetően védtelenebbnek, ott támad és igyekszik legyőzni bennünket.”

A megkülönböztetés szabályainak egy másik sorozatát is felállítja. Ebből is néhány szemelvény:

„Nagyon figyeljük meg a gondolatok lefolyását! Ha a kezdet, a közép és a vég mind jó és a teljes jóra irányul, akkor ez a jó angyal jele. Ha azonban a gondolatok lefolyása valamilyen rossz vagy figyelmet elvonó dologban végződik, vagy kevésbé jó, mint amit a lélek azelőtt cselekedni szándékozott, vagy ha gyengíti, nyugtalanítja vagy megzavarja a lelket és megfosztja a régebben élvezett békéjétől, csendjétől és nyugalmatól, akkor ez világos jele annak, hogy a gonosz szellemtől, előmenetelünk és örök üdvösségünk ellenségétől származik... Azokban, akik a jóról jobbra haladnak, a jó angyal kedvesen, könnyedén és szelíden érinti a lelket, mint a vízcsepp, amikor szivacsra hull, a gonosz angyal pedig élesen, zajjal és nyugtalansággal, mint amikor a vízcsepp kőre esik. Azokat viszont, akik a rosszról rosszabbra haladnak, a fent említett szellemek ellentétes módon érintik. Ennek oka az, hogy a lélek beállítottsága az említett angyalokkal szemben vagy ellenkező vagy hasonló. Amikor ellenkező, zajjal, feltűnést keltve, érzékelhetően hatolnak be, amikor pedig hasonló, a szellem csendben lép be, mint nyitott kapun, a saját házába... Az ellenség nagyon megfigyeli, vajon a lélek durva-e vagy gyöngéd. Ha gyöngéd, iparkodik még gyöngédebbé tenni, egészen a végletekig, hogy jobban megzavarja és teljesen összekavarja. Ha például azt látja, hogy valamelyik lélek nem egyezik bele sem a halálos, sem a bocsánatos bűnbe, sőt a megfontolt bűnnek még a látszatába sem, akkor az ellenség, mivel olyan dologban, ami bűnnek látszik, nem tudja őt elbuktatni, arra törekszik, hogy bűnt láttasson vele ott, ahol nincs bűn, így pl. valamely jelentéktelen szóban vagy gondolatban. Ha viszont a lélek durva, az ellenség iparkodik még durvábbá tenni. Ha pl. azelőtt a bocsánatos bűnöt semmibe vette, azon fog fáradozni, hogy a halálos bűnökkel se nagyon törődjék ha pedig azelőtt törődött valamit velük, most sokkal kevésbé vagy egyáltalán ne tegye.”

Szent V. Pius pápa (1504–1572)

A reneszánsz pápák életszentség szempontjából nem túl dicsőséges sora után az ő pápasága sok tekintetben újat hoz, mind az Egyház, mind a pápaság történetében. Közvetlen elődei Szent Péter székében főúri családok sarjai voltak, akiket sokkal inkább tekinthetünk humanista tudósnak, művészetpártolónak, diplomatának, világi uralkodónak, mint Krisztus helytartójának, vagy servus servorum Deinek (Isten szolgálói szolgájának), aminek annak idején Nagy Szent Gergely pápa tekintette magát. V. Pius pápa a trienti zsinat gyökeres egyházmegújító határozatainak első nagy végrehajtója. A trienti zsinat egy új korszakot nyitott az Egyház életében, amelynek megalapozásán több pápa, „reformpápa” is munkálkodott. A zsinat összehívását a hitszakadás elmélyülése, a Luther által elindított reformáció terjedése tette szükségessé, de siettetette Róma német protestáns zsoldosok általi vandál kirablása és felégetése is 1527-ben.

Ghislieri (ejtsd: gizlieri) Mihály (ez volt az eredeti neve) szegény szülők gyermeke, egy észak-itáliai kisvárosban, Boscoban látta meg a napvilágot 1504-ben. Szegényként született, szegényen élt és szegényen is halt meg. Taníttatását is egy módosabb gazda vállalja, hogy így saját fiainak tanulójáról és oktatóról gondoskodjon.

A szerzetesi élethivatást választja. A domonkosok koldulórendjébe lép. A szegénység életének egyik vezérfonala, még pápáként sem tűri maga körül a pompát. Elődeinek használt öltözékét viseli, egyszerű, szegényes bútorai vannak, szalmazsákon alszik, hetenként csak három nap van hús az asztalán.

Pappá szentelése után 16 évig teológiai tanár Páduában, rendjében újoncmester és előjáró, majd a comoi egyházmegye hitvédelmi biztosa, úgynevezett inkvizítor. Svájc határán kemény kézzel védte a katolikus hitet a beszivárgó hitújítókkal szemben. Nem volt ez népszerű tisztség akkor sem (előfordult, hogy a tömeg közáporral fogadta vagy búcsúztatta), de korántsem azt jelentette inkvizítornak lenni, mint amit a későbbi korok ráfogtak az inkvizícióra és az inkvizítorokra. Csak nagy tudású ember lehetett inkvizítor az Egyházban, és feladata nem az emberek kínzása volt, hanem a mindennél nagyobb értéknek tekintett hit védelme, és az egyes emberek és a közösség védelme is, a közveszélyes kártevőkkel vagy a saját politikai ellenfeleikkel a vallás ellenségeinek kikiáltó és eretnekként üldöző uralkodókkal és hatalmasokkal szemben. Az inkvizíciót eredetileg arra a feladatra hozták létre, hogy tudós és hozzáértő emberek (ne pedig indulatoktól, hiú érdekektől vezetett világi hatalmasságok és uralkodók) vizsgálják ki, hogy ki az eretnek, és mennyire veszélyes eretneksége. A spanyol inkvizíciónak, ennek a nem egyházi, hanem állami intézménynek a visszaéléseit sanda szándékú történészek, politikai demagógok az egyházi inkvizíció és az Egyház bűnéül szeretik beállítani. Ez azonban közönséges történelemhamisítás, különösen ha figyelembe vesszük azt is, hogy az Egyház több ízben is tiltakozását fejezte ki a spanyol módszerek ellen.

A nagy tudású inkvizítorra Rómában is felfigyeltek, előbb püspökké, majd bíborossá, később főinkvizítorrá nevezték ki. Hivatását elfogultságok és egyoldalúságok nélkül, lelkiismeretesen látja el. A tévedéseket, hibákat nemcsak az eretnekeknél veszi észre, hanem az egyházi vezetőknél is, és határozottan szóvá is teszi. Tiltakozik például az ellen a korában teljesen bevett és megszokott eljárás ellen, hogy a pápák gyermek unokaöccseiket bíborossá nevezzék ki. Ilyen okok vezetnek oda, hogy Rómából az egyik észak-itáliai egyházmegyébe visszavonulva megkezdji a zsinat reformjainak a végrehajtását. Borromei Szent Károly nagyságát mutatja, hogy ő, aki maga is pápa-unokaöccsként lett bíborossá és a pápai diplomácia legfőbb irányítójává, felismerte Ghislieri Mihály kimagasló értékeit, maga javasolta, hogy ezt a megalkuvást és részrehajlást nem tűrő domonkos barátot pápává válasszák.

Pápaként a Pius (vagyis kegyes, vallásos, jámbor) nevet választotta. Tisztában volt vele, hogy sokan nem örülnek annak, hogy ő (egy koldulóbarát és inkvizítor) lett a pápa. Megválasztását a következő szavakkal kommentálta.

„Remélem, Isten segítségével úgy kormányzok majd, hogy halálom órája nagyobb szomorúságot okoz, mint mostani megválasztásom.”

Ez valóban be is következett, mert hét éves pápasága alatt sokan megismerhették, hogy szigora nem öncélú, hanem szeretetből és felelősségérzetből fakadt.

Szerzetesi szigorú életmódját pápaként is megőrizte. A pápakoronázáskor szokásos ünnepi lakomára összegyűlt pénzt például kórházaknak adományozta. Napjait reggelenként kétórás elmélkedéssel kezdte. A pápai udvartartás létszámát jelentősen csökkentette. A hivatalok betöltésénél csak az alkalmasságra volt tekintettel, semmi egyéb szempontra. Mikor egyik rokonát valamilyen hivatalra ajánlották neki, azt válaszolta, hogy

„becsületes ember ugyan, de sohasem mond nekem ellent, ezért alkalmatlannak találok”.

Mikor pedig egyik bizalmas embere figyelmeztette, hogy rokonaira is illenék már gondolnia, azt felelte, hogy

„Isten nem azért tett pápává, hogy saját véreimről, hanem hogy Egyházáról gondoskodjam”.

Nem tűrt semmiféle hízelkedést, annyira, hogy senki sem mert környezetéből valami hízelgőt mondani neki, még tréfából sem.

Pápasága idején a török nemcsak Európát, hanem közvetlenül az egyházi államot is fenyegette. Spanyolországot, Velencét és Genovát szövetségbe vonva, a pápa megszervezte a szent ligát, amelynek hajóhada 1571. október 7-én a korinthuszi öbölben, Lepantónál szétverte a török flottát. Szervező munkája azonban nemcsak világi diplomáciai lépések megtételéből állt, hanem egyidejűleg az egész keresztény világban böjtöt és könyörgéseket is elrendelt. A győzelmet ő maga elsősorban az utóbbinak és Szűz Mária közbenjárásának tulajdonította. De úgy látszik, nemcsak ő, hanem a törökök is, mert Szulejmán szultán később, Szeged ostrománál azt mondta, hogy a keresztények csapataitól és fegyvereitől nem fél, annál inkább pápájuk imádságától.

Akkor, amikor a lepantói csata zajlott (több száz kilométerre Rómától) a pápa éppen bíborosaival tanácskozott. Egyszer csak hirtelen felállt, az ablakhoz ment, és azt mondta, hogy nem tanácskozhatunk tovább, inkább adjunk hálát Istennek, aki éppen most segítette győzelemre a keresztény hajóhadat.

Az Egyház legfőbb fegyverének az imát, a bűnbánatot és a Bibliát tekintette. Nagyra értékelte rendtársának, Aquinói Szent Tamásnak a tudományát is. Az „angyali doktort” ő avatta egyháztanítóvá; fő művét, a Summa Theologicát pedig a papképzésben tankönyvként írta elő. A trienti zsinat határozatainak értelmében katekizmus, misekönyv és breviárium (papi zsolozsmáskönyv) kiadásáról is gondoskodott, és arról is, hogy a plébánosok és a püspökök valóban a székhelyükön tartózkodjanak, és lássák el ott feladatukat, ne csak a tisztük után járó jövedelmeket élvezzék. Ha kellett, ennek érdekében az ellenszegülő püspököket az Angyalvárba záratta, és ha ott más büntetésük nem is volt, mint az, hogy ugyanazt kellett enniük, mint a pápának (említettük, hogy heti négy alkalommal hústalan napot tartott), ez is elég volt arra, hogy sietve egyházmegyéjükbe térjenek.

A pápa akkoriban a mainál jóval nagyobb egyházi állam feje is volt, tehát ha akarta, ha nem, világi uralkodóként is tevékenykednie kellett. Mint ilyen, felelős volt a rábízottakért államfőként is, nemcsak mint Krisztus földi helytartója. Káros szokások és gyakorlatok ellen a meggyőzés és a tanítás mellett, hatalmi eszközöket is felhasznált. Rómában például megszüntette a bikaviadalokat. A kocsmai dorbézolás, a hazardjáték és más alantas szórakozások korlátozására külön rendőrséget szervezett, és a római hatóságoknak meghagyta, hogy az erkölcsstelen életű nőket utasítsák ki a városból. Mikor a hatóságok vonakodtak ezt végrehajtani, kilátásba helyezte, hogy egész udvarával más városba költözik. Hogy alattvalóit védje a nyereszkes kizsákmányolóktól, bizonyos adókat és vámokat teljesen megszüntetett, másokat korlátozott. Az uzsorások ellen pedig úgy védte az embereket, hogy előmozdította tisztességes haszonnal működő, ellenőrzött bankok, kölcsönző intézetek fejlődését. A személy- és vagyonbiztonság megszilárdítása érdekében pedig erélyes kézzel megfékezte a hegyekben garázdálkodó banditákat. Nem választotta szét egymástól a hitet, a politikát és az erkölcsöt, hanem mindhárom területen igyekezett a tőle telhető legjobban szolgálni felebarátai lelki és testi javát.

Avilai (Nagy) Szent Teréz egyháztanító (1515–1582)

Avilai Nagy Szent Teréz (a nagy jelzõt megkülönböztetésül szokták használni hogy össze ne tévesszük a 19–20. század fordulóján élt ugyancsak kármelita Lisieux-i Kis Szent Terézzel) olyan korban született, amikor Európa legtöbb országára még a feudális szétagoltság jellemző. A spanyol nemesség központi hatalommal szembeni ellenállását azonban az uralkodóknak, korábban mint a többi európai országban, sikerült letörniük, és Aragóniai Ferdinánd és Kasztíliai Izabella házasságával létrejött egy viszonylag nagyobb hatalmi egység éppen egy olyan történelmi pillanatban, amikor az Újvilág felfedezése volt napirenden. A felfedező utak finanszírozását egy csak a saját birtokain uralkodó király nem volt képes magára vállalni. A nagyobb gazdasági és katonai erõt egyesítő spanyol királyság viszont ezt meg tudta tenni. Ez a szerencsés történelmi adottság Spanyolország számára a további meggazdagodás forrása lett. Teréz testvérei is ott vannak a felfedezők között, ott harcolnak a hódítókkal Dél-Amerikában.

Teréz is belép a nagy felfedezők és hódítók sorába, és egyedül egy olyan új világot hódít meg és térképez fel, amely nem hullt darabjaira azóta sem, mint a rablott kincsekkel hirtelen nagyranőtt spanyol birodalom. A Teréz által felfedezett újvilág azért maradandóbb, mint a külső, hatalmi hódítással összekovácsolt birodalom, mert ez a birodalom az emberi lélek belsejében található. Ennek a belső világnak, Teréz szavával élve belső várkastélynak, a felfedezése, és fő működéstörvényeinek a leírása a Kármelita rend megreformálása mellett Teréz legnagyobb érdeme.

Tizenketten voltak testvérek, ebből mindössze kettő a lány. Családi örökségként hozza magával a mély vallásosságot, a haza és a király iránti szeretetet. Egy apró kis történet gyermekkorából. A hétéves Teréz ráveszi a nálánál 4 évvel idősebb bátyját, Rodrigót, hogy legyenek vértanúk, hiszen az jó üzlet: egy kis kínzás és utána rögtön jöhet a mennyország. El is indulnak, hogy tervüket megvalósítsák. A sétalovaglásból hazatérő nagybácsi csipi fülön a két vértanújelöltet, a vallatásnál derül ki, hogy Teréz volt a felbujtó.

Élénk és heves temperamentum, érzékiségre hajló természet, szellemes társalgó- és szórakoztató képesség Teréz fő jellemvonásai. Ezek lesznek fő motívumai szerzetbelépésének is. Úgy gondolja, üdvösségét csak a kolostor védőfalai közt tudja biztosítani. De szerzetbelépéshez bizony ez nem a legtökéletesebb motívum. Természetét a Megtestesülésről nevezett zárdában sem fogja levetkőzni, ahová szülővárosában, Avilában belépett. A város előkelőbb körei által kedvelt zárdában tizennyolc éven át inkább társasági, mint szerzetes életet élt. Egymást érik nála a látogatók, akiket szóval tart és elszórakoztat. Így nem sok ideje maradt az imára és az önmegtagadásokra. Ezt az életmódját folytatja egy jó ideig súlyos betegsége és 4 napig tartó tetszhalála után is, amelyek által pedig Isten előre jelezte mindazt, amit tőle vár. Megásták már a sírját is, elmondták érte a gyászmisét, a kor szokása szerint viaszt is csöpögtettek a szemére. Apja azonban nem engedte eltemetni rajongásig szeretett lányát. Végül magához tér, és elmondja, hogy mit látott: a mennyországban járt, sok ember neki köszönheti majd üdvösségét, meg fogja reformálni szerzetét és szent hírében fog meghalni. Később, ha ez a jelenet szóba került, azzal ütötte el, hogy lázas állapotában félrebeszél. Pedig minden úgy lett, ahogyan akkor elmondta.

Csak nagy sokára, amikor az újonnan megalakult szerzet tagjai, a jezsuiták eljutnak Avilába, az ő hatásukra ismeri fel az apró önmegtagadások értékét. Ezek után fog majd lemondani a szórakozásokról, és az egyébként (világban élő emberek számára) ártalmatlan, de egy tökéletességre törekvő szerzetes számára káros apróbb élvezetekről. A kolostor vendégszobáit szórakozás, társalgás céljából felkereső emberek szórakoztatása helyett ettől kezdve többet imádkozik és lelki könyveket olvas. Így jut az általa felfedezett várkastélyban egyre beljebb, egyre bensőbb szobákba. De kezdetben még gyóntatói, bizalmas barátai sem

értik a vele történeteket, a lelkében végbemenő jelenségeket. Szerintük mindaz, ami ott lejátszódik az ördögtől van. Ettől az értetlenségtől annyit szenved, hogy végül saját magát jelenti fel az inkvizíciónál, hogy ha tényleg ördögi kísértés áldozata, végezzenek vele. De éppen az inkvizítor nyugtatja meg, hogy Isten Lelke működik benne, s hogy ezt még egyértelműbben meg lehessen állapítani, megírítja vele önéletrajzát. Egyik alkalommal látja a pokolban azt a helyet is, amit az ördögök készítettek számára arra az esetre, ha nem térne meg. Ez a látomás nagy hatással van rá, segíti abban, hogy még szigorúbb, bünbánó, vezeklő életre adja magát. A pokol-élmény mellett azonban van mennyország-élménye is. Isten szeretetének intenzív megtapasztalása, amit 44 éves korában átélt, a misztikus átélések csúcsa azóta is a misztikus irodalomban. Ezt a jelenetet, a szívsebzést a híres szobrász, Bernini szobor alakjában is megformázta és az ma is ott látható a római kármelita templomban. A Kármelita Rendben erről az eseményről külön ünneppel is megemlékeznek.

Keresztes Szent Jánossal együtt megreformálják a Kármelita Rendet. Reformjuk lényege a visszatérés az eredeti, szigorúbb szabályokhoz, amelyektől az évszázadok során fokozatosan eltértek. Reformjuk nyomán az un. „sarutlan kármeliták” húst például nem esznek, csak a betegek, kizárólag alamizsnából, adományokból élnek és kemény önmegtagadásokat, alázatossági gyakorlatokat folytatnak. Még Teréz életében tizenhét női és tizenöt férfi sarutlan zárda alakul Spanyolországban, száz év alatt pedig száznál is több sarutlan férfi kolostor.

Szent Teréz a lelkiéletnek mindmáig egyik legnagyobb tanítója. A spanyol irodalomtörténet is egyik legnagyobb alakjaként tartja számon. Hogy mindaz, ami lelkében végbement, és amit leírt, nem pusztán emberi mű, mutatja, hogy bizonyos dolgokban Teréz igen műveletlen volt. Írásjeleket, nagybetűt, bekezdéseket nem használ, sőt a szavakat is egybeírja, komoly munkát és fejtöréseket okozva kiadóinak. Egy könyv nála egyetlen egybeírt mondat. De mindez, ha kibővíti is az ő alakját, annál inkább kiemeli Isten nagyságát, akinek Teréz teljesen átadta magát, aki vele lelki jegyességet és lelki házasságot kötött. Isten teljes mértékben tudta őt használni. Istent Teréz helyesírásban való műveletlensége sem akadályozta abban, hogy rajta keresztül a lelki élet magasságaiba vezessen mindenkit, aki hajlandó nyomába lépni és Terézt saját lelki életének tanítójául választani. Az Egyház minden-esetre ezt kifejezetten is ajánlja azzal, hogy Terézt szenttéavatása után egyháztanítóvá is avatta. Külön is felhívja figyelmünket ezzel írásainak tanulmányozására és a bennük leírtak követésére. Írásai mindmáig a misztika klasszikus írásai, a misztika későbbi nagy tanítói, mint Szalézi Szent Ferenc vagy Liguori Szent Alfonz is belőle merítettek.

„A lélek nagysága felülmúlja mindazt, amit el tudunk képzelni.”

„Bármi jót teszünk is, az végelemzésben nem tőlünk származik, hanem abból a forrásból fakad, amelybe lelkünk fája ültetve van, s annak a napnak köszönhető, amely éltető melegét árasztja cselekedeteinkre.”

A lélek nagyságát és gazdagságát egy várkastélyhoz hasonlítja, amit „Belső várkastély”-nak hív ilyen című, a misztikus étellel foglalkozó művében.

„E belső várkastélyon kívül nem találhat sem biztonságot, sem békeséget, hagyja már abba azt az örökös lőtást-futást idegen házakba, maradjon saját lakásában, hiszen minden kincset megtalál benne, minden megvan ott, amire csak szüksége lehet és pedig sokkal jobban, mint bárhol másutt.”

„Az önismeret rendkívül fontos, s még ha az égig emelkedtetek volna, akkor is azt akarnám, hogy szüntelenül gyakoroljátok magatokat benne. Ameddig ugyanis e földön élünk, nem létezik számunkra szükségesebb erény az alázatosságnál... Azt hiszem azonban, hogy sohasem fogjuk magunkat igazán megismerni, ha nem igyekszünk megismerni Istent. Csak akkor értjük meg igazában kicsinységünket, ha az Ő nagyságát

szemléljük: csak akkor vesszük észre piszkos voltunkat, ha gyönyörködünk az Ő tisztaságában, és csak akkor látjuk be, mily messzire vagyunk az igazi alázatosságtól, ha az Övéről elmélkedünk. Kettős haszna van ennek az eljárásnak. Először ugyanis világos, hogy minden fehér tárgy fehérebbnek látszik fekete alapon, valamint hogy a fekete is feketébbnek tűnik fel, ha fehér alapra tesszük. Másodszor pedig, ha felváltva hol magunkkal, hol Istennel foglalkozunk, akaratumk és értelmünk megneemesedik és alkalmasabb lesz minden jóra.”

„Egy alkalommal azon gondolkodtam, miért olyan nagy barátja Urunk az alázatosság erényének. Egyszerre csak – anélkül, hogy következtetés útján jöttem volna rá –, ott állt szemem előtt az igazság: azért szereti annyira, mert Isten maga az Igazság, az alázat pedig nem más, mint az igazság útján való járás.”

„Higgyétek el, hogy ha valakiben megvan az alázatosság, az, még ha sohasem kap Istentől vigasztaló kegyelmeket, oly békességet élvez lelkében s akarata annyira megegyezik az Úréval, hogy elégedettebb, mint mások rendkívüli szellemi örömeik között.”

„Mihelyt a mi lelkünk teljesen megszabadult mindattól, ami teremtmény, s így Isten iránti szeretetből üres lesz, az Úr azonnal maga tölti azt be.”

„Nem a szellemi örömeikön fordul meg a szeretet nagysága, hanem azon a szilárd elhatározáson, hogy mindent, amit teszünk, Isten kedvéért tesszük, s óvatosan kerülünk mindent, ami Őt megbánthatná.”

„Tőlünk az Úr csak két dolgot kíván: azt, hogy szeressük Őt és szeressük embertársunkat. Ezt a kettőt kell megvalósítanunk, s ha e két parancsot tökéletesen teljesítjük, akkor egyesülve vagyunk vele... Arra vonatkozóan, vajon megtartjuk-e ezt a két parancsot... a legbiztosabb jel az, ha teljesítjük a felebaráti szeretet kötelmeit. Mert hogy szeretjük-e Istent vagy sem, azt nehéz megmondani..., ellenben azt nem kell soká kutatnunk, hogy szeretjük-e embertársunkat. Legyetek meggyőződve, hogy minél jobban haladtok előre ez utóbbiban, annál inkább fogtok haladni az Isten iránti szeretetben is. Ő Szent Felsője ugyanis annyira szeret bennünket, hogy jutalmul felebaráti szeretetünkért ezerféle úton-módon fogja megnövelni azt a szeretetet, amellyel neki tartozunk. Ez iránt nincs semmi kétségem. Nagyon fontos tehát szemmel tartanunk magunkat, hogy miképpen állunk e tekintetben... Mivel ugyanis a mi természetünk meg van romolva, nem lehet meg bennünk a felebaráti szeretet, ha nem gyökereznék Isten iránti szeretetünkben.”

„Hogyan volna képzelhető alázatosság szeretet nélkül és szeretet alázatosság nélkül? S ez a két erény viszont nem lehet meg nagyon tökéletes fokban az ember lelkében, hacsak nem szakított igen alaposan az összes teremtményekkel.”

„Tudjátok-e, mit jelent igazi lelki életet élni? Azt, hogy Isten rabszolgái legyünk.”

„A tökéletesség legfelső foka nyilván nem a belső vigasztalásokban és magasztos elragadtatásokban áll, nem is víziókban és prófétai lelkületben, hanem csak olyan megegyezésben a mi akaratumk és az isteni akarat között, hogy mindazt, amit úgy ismerünk meg, mint az Ő akaratát, egész akaratumkkal átöleljük, és ugyanolyan örömmel vesszük a keserű és fájdalmas dolgokat, mint a kellemeseket, ha felismerjük, hogy Ő Szent Felsője ezt akarja.”

„Van az engedelmisségben valami titkos erő, amely könnyűvé szokta tenni még a kivihetetlennek látszó feladatokat is.”

„Az ördög olykor nagyon magasztos vágyakat kelt bennünk, csak azért, hogy elhagyva az Úr szolgálatában ránk nézve kivihető s éppen a kezünk ügyében levő dolgokat, a kivihetetlenek után sóvárogjunk.”

„Isten csak azokat dédelgeti, akik nem szabnak határt az Ő mindenhatóságának.”

„Elmélkedésen értem... az értelemnek a gondolkodását és fontolgatását például a következő módon: gondoljuk meg először, mekkora kegyet gyakorolt velünk az Úr, mikor egyszülött Fiát adta nekünk, de ne állapodjunk meg itt, hanem menjünk végig egész dicsőséges életén. Vagy pedig kezdjük azzal, hogy az Úr Jézust tekintjük a Getszemáni kertben, de értelmünk kövesse tovább az eseményeket, mígnem az Urat keresztre feszítve látjuk. Vagy pedig vegyünk egy részletet a kínszenvedésből, például az Úr elfogatását, és elmélkedjünk e titokról – részletesen vizsgálva és megfontolva mindazt, amit tartalmaz, s átérzve azokat az érzelmeket, amelyeket kivált, így például Júdás árulását, az apostolok menekülését és a többit. Ez kitűnő és Isten előtt nagyon is kedves elmélkedés.”

„Nem olyan időket élünk, hogy hinni lehetne mindenkinek. Ne higgyetek ti másnak, mint az olyanoknak, akinek élete az Úr Jézus életét tükrözi vissza!”

„Az igazi szegénység – ezen azt értem, amelyet az ember Istenért vállal – akkora méltóságot foglal magában, hogy nem kell senki előtt sem meghajtania a fejét: Istenen kívül nem kell senkinek sem a kedvét keresnie.”

„Ha mi nem számolunk azzal az eshetőséggel, hogy meghalhatunk, vagy hogy egészségünk tönkremehet, úgy sohasem megyünk semmire.”

„Ha egyszer az Úr karjain hordoz benneteket, mit törődtek ti majd akkor azzal, ha az egész világ kígyót-békát kiált reátok! Elég hatalmas Ő arra, hogy bárkivel szemben is megvédelmezzon benneteket.”

„A mi ellenségünk igyekszik nekünk ártani, ahol csak teheti, s mivel ő nem alszik, ne aludjunk mi sem! Ez az elv nagyon fontos, és sok mindenre kell alkalmaznunk, így például, akármennyi szellemi örömünk legyen is az imádságban, olykor meg kell azt rövidítenünk, amikor testi erőnk fogytán van és fejünk kezd fájni. Az okosságra mindenben szükségünk van.”

„Ahol Isten jelen van, ott van a mennyország.”

„A fő dolog az, hogy elszánt akarattal teljesen odaadjuk Istennek lelkünket, s azt úgy üresítsük ki, hogy mint saját lakásába, azt tehesse bele s belőle azt vehesse ki, ami neki tetszik... Mindaddig, amíg nem adjuk magunkat teljesen neki, Ő sem adja magát egészen nekünk... Nem is rendezkedik be úgy a lélekben, mint mikor az minden megszorítás nélkül az övé. De nem is tudom, hogyan rendezkedhetnék be abban Ő, aki annyira barátja a rendnek, ha mi telerakjuk azt a palotát mindenféle csöcselék néppel és limlommal?”

„Hazugság minden földi kegy, ha az csak némileg is visszatartja lelkünket a magábaszállástól.”

„Annak is megvan a maga ideje, hogy dolgozzatok és megkeressétek a kenyereteket. Ezt is azonban mindig gondtól mentesen tegyétek! Szívetek érzelmeit sohasse vesztegessétek ilyesmire és csupán a test dolgozzék – mert méltányos, hogy megszerezzétek élelmeteket –, ellenben a lélek pihenjen azalatt!”

„Akármilyen lanyhán imádkozzék is valaki, Isten mindig nagyon sokra becsüli azt, hogy mégis imádkozik.”

„Azt gondolni, hogy bemehetünk majd az égbe, anélkül, hogy magunkba szálltunk, anélkül, hogy önmagunkat megismertük és nyomorúságunkat megfontoltuk volna, és anélkül, hogy mérlegeltük volna, mivel tartozunk Istennek, s végül anélkül, hogy sokat könyörögtünk volna irgalmáért: ez oktalanság.”

„Nem szabad erőszakolni a lelki összeszedettséget, hanem szép lassan kell a dologhoz fogni, mert különben nem lesz tartós!”

„Nem azért kell elmélkednünk és nem az után kell vágyódnunk, hogy szellemi örömeink legyenek, hanem azért, hogy erősek legyünk Isten szolgálatában.”

„Az imádság alapjai az erények.”

„A sok könyv olykor csak arra szolgál, hogy elnyomja lelkünkben az áhítatot, holott azt nekünk mindenáron meg kell őriznünk és ápolnunk kell.”

„Az időt, amelyet az imára szántam, úgy kell tekintenem, mint amelyhez nekem már semmi jogom sincs többé”.

„Minden azon múlik, vajon erős elhatározással fog-e valaki az imához... A szilárd elhatározás... elejét veszi az ördög kísértéseinek. Az ördög ugyanis nagyon fél a határozott jellemű lelkektől... Ha pedig észreveszi, hogy valaki ingatag jellemű, hogy nem erős a jóban és nincs meg benne az eltökélt szándék és az állhatatosság: az ilyen embernek nem hagy nyugtot egy pillanatra sem.”

„Semmitől ne félj, semmi meg ne rettsen! Minden elmúlik. Egyedül Isten marad ugyanaz. A türelem mindent elér. Ha Isten a tiéd, semmi nem hiányzik: Isten egyedül elég!”

Szalézi Szent Ferenc (1567–1622)

Szavojában született, ősi grófi családból. Családja félig olasz, félig svájci. Koraszülött volt, ezért különös gondossággal vették körül. Személyiségének alakulására elsősorban édesanyja van hatással. Sokat olvas neki a szentek életéből, főként igazmondásra és őszinteségre neveli, a szegényeknek szánt adományait fiával küldi el, aki így korán megszokja a keresztény felebaráti szeretetet. De hogy ez az anyai szeretet nem kényeztető szeretet volt, mutatja, hogy amikor Ferenc iskoláit végezni elmegy otthonról, anyja ezekkel a szavakkal búcsúztatja: „Inkább ravatalon lássalak, mint halálos bűnben!”

Apja fényes jövőt szán neki, ezért felsőbb tanulmányok végzésére a párizsi egyetemre küldi, hogy ott jogot tanuljon. Ő azonban azzal a szándékkal megy, hogy pap lesz, a jog mellett ezért teológiát is tanul. De apja kívánságára a grófi készségekben, a lovaglásban, vívásban és táncban, is képezi magát. A Párizsban kitört vallási zavargások miatt apja hazarendeli. Pádovában fejezi be tanulmányait. Itt súlyosan megbetegedett, olyannyira, hogy társai megkérdezték tőle, mit csináljanak majd holttestével. Ezt válaszolta:

„Adjátok boncolásra az orvosnövendékeknek. Ha már életemben nem tehettem hasznos dolgokat, legalább holtom után lássák valami hasznomat.”

De felgyógyult. Mindkét helyen, Párizsban és Páduában is keresett magának megfelelő lelkiezetőt, hetenként gyónt és áldozott.

Hazatérve bejelenti, hogy pap lesz. De atyja ekkorra már feleségjelöltet is szerzett és a lány ráadásul szereti is őt. Hiúságánál megragadva török le az apai ellenállást úgy, hogy unokabátyja egy kanonoki címet szerez neki, amely a püspök után a legnagyobb méltóság. Huszonhat éves, amikor pappá szentelik.

Püspöke egy teljesen kálvinistává lett vidékre küldi, ahol olyan nehézségekkel kell megküzdenie, hogy társa, aki vele megy nem bírja, más vidékre távozik. Az emberek először nem állnak vele szóba, sőt gyilkosokat is bérelnek fel megölésére. Egy szűk katlanban találkozik velük. Szánakozva szól hozzájuk:

„nagyon szegények lehettek, ha gyilkosságra vállalkoztok”.

A szelíd szóra kezük lehanyatlott. A hajléktalanságot is meg kell tapasztalnia a hegyi tél hidegében. Egyszer farkasok támadták meg. Fára mászott előlük és odakötözte magát, hogy a hidegtől megdermedve le ne essen. Röpcédulákat szerkesztett és ezeket dugta az ajtók alá. Miután ezeket elolvasták az emberek szóba álltak vele. Öt év alatt hetvenezer embert térített vissza a katolikus hitre a kálvinizmus által festett ítéző Isten helyébe a szerető Isten felmutatásával. A kifogyhatatlan szeretettel, szelídséggel, önfeláldozással és egyszerűséggel bemutatott példa hihetővé tette, hogy valóban ilyen Isten. Éppen a szelídség volt az a tulajdonság, ami a kortársaknak Ferencben feltűnt. Pedig természeténél fogva egyáltalán nem volt szelíd. Heves, lobbanékony természetét kemény önneveléssel alakította úgy, hogy végül a szelídség mintaképe lett. Voltak, akik szemére vetették szelídségét a bűnösökkel és a máshtűekkel szemben, de ő így válaszolt:

„inkább küldöm őket szelídséggel a tisztítóhelyre, mint keménységgel a pokolba”.

Tőle származik az a mondás is, hogy

„egy csepp mézzel több legyet lehet fogni, mint hordónyi ecettel”.

Püspöke és Róma az eredményes térítőmunka miatt felfigyelnek rá, és hamarosan segédpüspök lesz, majd püspökének halála után genfi megyéspüspök. Székhelye azonban, mivel Genfből időközben „kálvinista Róma” lett Annecy (ejtsd: anneszi) volt. Püspökként fő gondja buzgó, szentéletű papság nevelése. Szigorú gondot fordít a megfelelő papok kiválasztására. A teológia elvégzése után is évenkénti papi találkozókát rendezett számukra. A szigor mellett az emberek mégis Isten jóságát tapasztalták meg órá tekintve. Páli Szent Vince mondta róla, hogy „milyen jó lehet Isten, ha már a genfi püspök ilyen jó”.

Emberi és megértő volt, de akik személyes lelkivezetésére bízták magukat, azokat tökéletes lemondásra kötelezte. Sok energiát fordít egyéni lelkivezetésre. Több mint húszezer levele maradt ránk, amelyek legnagyobb része a lelkiéletre vonatkozó tanács. Chantal Szent Franciska is lelki gyermekei közé tartozott, akivel együttesen kontemplatív, szemlélődő imádságot folytató női rendet alapít, a vizitációs nővérek rendjét, Szűz Mária Erzsébetnél tett látogatásáról, vizitációjáról elnevezve. De nemcsak a lelkiéletben előrehaladottak vezetését tekintette feladatának, hanem a kezdőket is tanácsokkal látja el. Filótea, (ami annyit jelent, hogy istenszerető lélek) című könyve mindmáig a lelkiéletbe való egyik legjobb bevezető, amelyet azért írt, hogy megmutassa, hogy a világban is lehet szentül élni, nemcsak papként, nemcsak szerzetesrendben.

Az itt következő idézetek legnagyobb része egy a Szalézi Szent Ferenc műveiből, és az őt személyesen ismerők visszaemlékezéseiből papok számára összeállított könyvecskéből valók. De ahogy a Filóteát nemcsak a világban élő keresztények forgathatják gyümölcsözően, hanem papok és szerzetesek is, ugyanígy sokat meríthetnek ebből az összeállításból nemcsak papok és szerzetesek, hanem a szentektől tanulni akaró világiak is. Annál is inkább kell tanulniuk, mert egy elvilágiasodott társadalomban rájuk esetleg jobban odafigyelnek, mint a papokra és szerzetesekre.

„Amilyen mértékben előre haladunk a tökéletesség útján... egyre képesebbé válva az Istennel való egyesülésre, úgy egyesülünk egyre jobban egymással is.”

A szándék irányítása

„A tökéletességet nem cselekedeteink sokféleségével érjük el, hanem azzal a tökéletes és tiszta szándékkal, amellyel azokat végezzük. Tisztítsuk meg tehát szándékunkat, hogy mindent Istenért és az Ő dicsőségére cselekedvén, egyedül Tőle várjuk jutalmunkat. Az Ő szeretete lesz bérünk ebben az életben és Ő maga lesz jutalmunk az örökkévalóságban.”

„Nem a munkával szerzünk érdemeket, hanem a szeretettel, mellyel azt végezzük. – nagy munkára nem mindig nyílik alkalmunk; a kicsinyeket azonban mindig kiválóan, vagyis szeretettel végezhetjük. Nézzük pl. azt a szentet, aki Isten nevében egy pohár vizet ad a szegény, szomjas vándornak: látszólag csekélység, amit tesz; de a szándék, a kedvesség, a szeretet, mely tetteire indítja, olyan kiváló, hogy ezt az egyszerű pohár vizet az élet, mégpedig az örök élet vizévé változtatja.”

„A cselekedetek a valóságban különbözők, de a szeretet, amivel azokat végezzük egy és ugyanaz. Gyakorlataink értékét egyedül a szeretet milyensége teszi különbözővé.”

Jelszava volt:

„vagy meghalni vagy szeretni”

Az általános szándék

„Munkánknak csak abban a mértékben lehet értéke és eredménye, amennyiben azt Istennel egyesülve végeztük, és munkáink értéke és eredménye az Istennel való egyesülés erejénél fogva kiszámíthatatlan.”

„Hogy a jámborságban kiváló haladást telessünk, ahhoz nem elég csupán csak megtérésünk kezdetén és azután minden esztendőben egyszer Istennek szentelni életünket és tetteinket, hanem meg kell ismételnünk ezt a felajánlást mindennap;... mert felajánlásunknak ezzel a naponkénti megújításával a szeretet erényének eleven erejét árasztjuk cselekedeteinkre, és szívünket újból Isten dicsőségének a szolgálatába állítva, annak megszentelődését növeljük.”

Szt. Bernátról írja:

„Változtatta helyét, de nem változtatta sem szívét, sem szívének szeretetét, sem pedig szeretetének tárgyát; és hogy az ő saját kifejezőmódját használjam, ezek a változások benne történtek ugyan, de nem belőle eredtek, mert bármilyen sokféle volt is elfoglaltsága, ő maga közömbös volt minden elfoglaltsággal szemben, és nem azonosította magát semmiféle foglalkozással; nem vette magára a dolgok és beszélgetések színét, mint ahogy a kaméleon felveszi környezetének színét, hanem mindig egyesülésben maradt Istennel, mindig a tisztaság fehérségét, a szeretet bíborát viselte és mindig telve volt alázatossággal.”

Külön szándék minden egyes gyakorlatnál

„Az egész lelki élet bennfoglaltatik e három követelményben: 1. Minden cselekvés előtt Isten kegyelmét kérni, 2. előre felajánlani minden elvégzendő jót, 3. előre elfogadni minden nehézséget és szenvedést, mint ami Isten kezéből jön.”

„Az isteni szeretet tisztasága azt kívánja, hogy mindenben egyedül csak Isten akaratát szeressük, saját érdekünk belekeverése nélkül.”

„A jót mindenki készségesen elfogadja, de elfogadni a rosszat, csak a tökéletes szeretet sajátossága, mely azt szeretni képes, tiszteletből a kéz iránt, amelyből kapja. A szent közömbösségben élő szív olyan Isten kezében, mint a viaszgolyó, mely egyformán befogadja az örök akarat minden érintését; a választás jogáról lemondott szív egyformán képes mindenre, mert akaratának nincs más tárgya, mint Istenének az akarata; nem a dolgokat szereti, amelyeket Isten akar, hanem Isten akaratát, mely akarja őket.”

„Tégy úgy, mint a kisgyermek, aki egyik kezével atyjáéba fogódzik, a másikkal epret vagy szedret szed a sövény mentén... Hasonlóképpen te is, míg egyik kezeddal evilág dolgait intézed, a másikkal mindig mennyei Atyád kezét fogjad, s időnként fordulj feléje, hogy lásd, kedvére való-e, amivel foglalkozol.”

„E földi életben minden munkát és cselekvést imává kell tenni. A legjobb ima, amit csak végezhetünk, teljesen beleilleszkedni a mi Urunk akaratába.”

A reggeli felkelés

„Reggel, amint az ágyból fölkel, mindig térden állva köszöntse Mennyei Atyját, Miasszonyunkat és őrző angyalát. Ha nem is tart tovább ez a hódolat három percnél, ne mulassza el soha.”

„Reggeli áhítatgyakorlatát gondosan végezze... és ha szellemének frissessége egyetlen pillantással át is tudná fogni ennek a gyakorlatnak összes pontjait, engedje át magát annak legalább annyi ideig, ameddig két Miatyánk elmondása tartana.”

„Hogy a jámborságban kiváló előrehaladást tehessünk, minden nap fel kell ajánlanunk minden tettünket Istennek... Mert felajánlásunknak ezzel a naponkénti megújításával a szeretet elevenségét és erejét árasztjuk cselekedeteinkre, és szívünket mindig újból Isten dicsőségére irányítva, azt mindig jobban megszenteljük.”

„Mint ahogy a tengerbe hullott kicsiny vízcseppnek nincs többé saját élete, hanem benne él a nagy vízben és követi annak megmozdulásait, úgy az akarat lendítésével Istenbe vetett lélek sem él többé saját látókörének kicsiny, szűk világában, hanem magának Istennek életét éli, kint a szabad, hatalmas tengeren. Úgy gondolkozik, mint Isten, követi Isten mozdulatait, Istennel együtt cselekszik és jár. „Isten színe előtt járt, aztán nem volt többé, mert Isten elvitte.” (Ter 5,24) Vessük Istenbe lelkünket nemcsak reggel, hanem valahányszor észrevevesszük, hogy önmagunkat keressük és úgy foglalkozunk magunkkal, hogy az ártalmára van lelkünk békéjének, örömeinek, bizalmának és bátorságának.”

„Necsak reggel, fölkeléskor, hanem a napnak minden órájában mondjuk: Hiszem, hogy az én Megváltóm él, itt van velem, hogy megvilágosítson, megsegítsen, megszenteljen és megszentelje a rámbízott lelkeket.”

„S milyen nagy vigasztalására lehet a léleknek Jób szava: „Szólítani fogsz engem”, hogy fölfedd előttem szeretetedet, hogy megajándékozzál kegyelmeddel, hogy meghittségedbe vonj engem, „én meg jelentkezem nálad” szent akaratod elfogadásával, szeretetemmel, buzgalommal és a lelkek iránti odaadásommal.”

„Hogy biztosan előre haladhassunk arra kell törekednünk, hogy a hozzánk legközelebb fekvő utat, vagyis azt, ami aznap áll előttünk, jól tegyük meg. Ne azzal töltsük az időt, hogy az út végére vágyódjunk, mikor még az első napit sem hagytuk magunk mögött. Bármit tegyünk is, tökéletlenségeink elkísérnek bennünket a sírig... Napról napra újra meg kell próbálnunk meghalunk önmagunknak és tökéletlenségeinknek.”

Az elmélkedés

„Az elmélkedés legyen a pap élete, ez az ő hatalma. Annyira hasznos és szükséges, hogy nélküle semmi jót el nem érhetünk.”

„Az elmélkedő imádság a lélek társalgása Istennel. Az elmélkedő pap olyan emelő, amely fölemeli az egész világot.”

„Azt kívánják, hogy az elmélkedésről mondjak valamit. Erősen csalódnak sokan, akik azt hiszik, hogy jó elvégzéséhez különféle rendszerek kellenek. Az ilyenek állandóan keresik a nekik leginkább megfelelő módszert, és soha el nem mulasztják aprólékosan figyelni és vizsgálni elmélkedéseik módját, hogy megtalálják a leginkább kedvükre valót. Úgy képzeli, hogy az elmélkedés tartalma alatt még köhinteniük vagy mozdulniuk sem szabad, hogy el ne riasszák maguktól a Szentlelket. Milyen balgaság, mintha a Szentlélek olyan gyöngé és érzékeny lenne, hogy jelenlétét a módszertől és az elmélkedést végző egyénnek a viselkedésétől tenné függővé. Nem azt akarom ezzel mondani, hogy egyáltalán ne használják az ismert módszereket, csak nem szabad annyira ragaszkodni hozzájuk, mint ahogy azok teszik, akik azt hiszik, hogy rosszul végezték elmélkedésüket, ha – még mielőtt sorra vették volna az előírt megfontolásokat – azonnal átadják magukat azoknak az érzelmeknek, amelyeket a mi Urunk ébreszt bennük, holott a megfontolásoknak nincs más céljuk, mint éppen az, hogy ezeket az érzelmeket felkeltsék. Olyanok az ilyen elmélkedők, mint az utas, aki mikor egyszerre ott találja magát azon a helyen, ahová igyekezett, visszafordul, mert nem a számára kijelölt úton jutott oda.”

„Elmélkedésünk célja sohasem lehet más, mint egyesülés Istennel. Jó végzésének három feltétele van: első a jószándék, második a figyelem, harmadik a tisztelet. Ezekon kívül azonban még három más feltétel is szükséges az elmélkedés sikeréhez, még pedig a

következők: hogy szegények legyünk alázatosságból, gazdagok legyünk reménységben, és be legyünk oltva a mi Urunk keresztfájába. Minden elmélkedésben kérnünk kell Istent, hogy növelje bennünk a hitet, a reményt és a szeretetet.”

„Egyike a legkitűnőbb szándékoknak mindent azért tennünk, mert azt a mi Urunk cselekedte.”

„A mi Urunk életéről és haláláról való elmélkedés: ez a legbiztosabb út. Minél többet ott kell tartózkodnunk a mi Urunk és Mesterünk közelében, hogy megtudjuk tőle, mit kíván, hogy cselekedjünk. Azok, akiknek ebben a képzelőtehetségük is segítségükre van, felhasználhatják, de ezt józanul, egyszerűen és röviden tegyék. A Szent Atyák többféle jámbor és ájtatos megfontolást hagytak hátra, melyeket erre a célra segítségül felhasználhatunk. Mert ha ezek a szent emberek használták, ki ne vehetné ugyancsak bátran segítségül őket, és ki ne merné áhítattal hinni ugyanazt, amit ők olyan jámbor hittel hittek. Ilyen tekintélyek nyomában nyugodtan haladhatunk.”

„Ha elmélkedés közben bizonyos pontokat élvezni tudunk, ez annak a jele, hogy Isten ezt a módszert szánta lelkünknek, legalábbis egyelőre. Ha azonban megtörténnék ennek ellenére is, hogy Isten mindjárt elmélkedésünk kezdetén a jelenlétében való egyszerű elmerülésre hívna, és már ott is éreznők magunkat, ne hagyjuk azt abba azért, hogy visszatérjünk elmélkedési pontunkhoz, mert általános szabály, hogy az isteni vonzást mindig követni kell, és hagyni, hogy Szent Lelke vezessen bennünket oda, ahová akar.”

„Elhatározásainkat az elmélkedés buzgóságának a hevében kell megtennünk, akkor, amikor az Igazság Napja megvilágosítja lelkünket és buzdít sugallataival.”

„Az elmélkedésnek egy másik módja az, hogy nem vesszük igénybe képzelőtehetségünket, hanem megmaradunk a betűnél, vagyis tisztán és egyszerűen az evangéliumról és hitünk titkairól elmélkedünk, miközben teljes meghittséggel és egyszerűséggel beszélgetünk a mi Urunkkal mindarról, amit tett és szenvedett értünk, anélkül, hogy magunk elé képzelnők az eseményeket. Ez a módszer mindenesetre emelkedettebb és jobb, mint az előbbi, szentebb és biztosabb is, ezért használhatjuk még akkor is, ha különösebb vonzódást nem érzünk hozzá.”

„Nem fontos, hogy a nevét ismerjük, vagy egyáltalán tudjuk, melyik elmélkedési mód az, amit végzünk. Mert amilyen igaz – mondja Szent Antal – hogy az az ima, amelyben ráeszmélünk, hogy imádkozunk, tökéletlen, éppen olyan igaz az is, hogy az az ima, amelyet anélkül végzünk, hogy módjára gondolnánk, vagy azzal foglalkoznánk, amit kérünk, elég világosan mutatja, hogy lelkünk Istenével van elfoglalva, következésképpen tehát az ilyen ima jó.”

„Ahhoz, hogy elmélkedésünk jó legyen, csak egyetlen egy dolog szükséges, mégpedig az, hogy karunkban tartsuk a mi Urunkat; ha ez megvan, akkor bármelyik módot használjuk is, imánk mindig jó. Semmi más fortély a nincsen; enélkül azonban sohasem ér az imánk semmit és Isten nem is fogadja el azt.”

„Mind a szóbeli, mind pedig az elmélkedő imát mindig azzal kezd, hogy helyezkedjél Isten jelenlétébe. Ezt a szabályt mindig kivétel nélkül tartsd meg, és meglátod, hogy rövid időn belül milyen nagy hasznot merítesz belőle.”

„A nehézség, amibe az elmélkedés kerül, egyáltalán nem csökkenti annak értékét Isten előtt, mert Isten többre becsüli a külső vagy belső küzdelmek között végzett szolgálatokat, mint azokat, amelyeket lelki gyönyörűség és vigasz kísér, miután Ő maga is szentséges vére, fáradozása és halála által békített ki bennünket mennyei Atyjával, és tett minket kedvessé szent Felsége előtt.”

„Csak bátorság! Mondja meg a mi Urunknak, hogy nem hagyja el Őt akkor sem, ha nem is juttat szívének semmi édeset soha, mondja meg Neki, hogy ottmarad előtte mindaddig, míg meg nem áldja. Ha szíve közben elkalandozna vagy elszórakozna, térítse szépen, szelíden vissza, és helyezze gyöngéden Mestere mellé. És ha órák hosszat nem

tenne egyebet, mint hogy szívét szépen, szelíden újra meg újra visszatérítené és odahelyezné a mi Urunk mellé, és valahányszor visszahelyezné, az mindig újra elfordulna, elmékedése idejét igen jól használná fel akkor is, és szeretett Jegyese szemében nagyon kedves gyakorlatot végezne.”

„Az elmékedés nem kevésbé hasznos, és Isten szemében nem kevésbé kedves, ha közben szórakozottsággal küzdöttünk is. Sőt talán még hasznosabb, mintha sok vigasztalást találnánk benne, mert több munkánkba kerül, feltéve, hogy hűségesen igyekeztünk eltávolítani a szórakozottságot és nem szándékosan állapotunk meg benne.”

„Ami a szórakozottságot illeti, az lassankint meg fog szűnni, feltéve hogy megvan a buzgó elmékedéshez megkívánt jószándéka. Ha mégsem szűnnék meg, elmékedése annál jobb lesz, mert akkor kedv és érdek nélkül, tehát tiszta szeretetből végzi azt, csupán csak azért, hogy azzal megnyerje isteni Jegyesének a tetszését.”

„Azt mondja, nem csinál semmit az elmékedésben. De ugyan mi egyebet akarna tenni, mint amit tesz, vagyis hogy bemutassa és felajánlja Istennek semmisségét és nyomorúságát? A legszebb szónoklat, amit egy koldus tarthat nekünk, az, ha szemünk elé tárja sebeit és szükségeit. De talán azt mondja erre, hogy néha még ennyit sem tesz, hanem élettelen, mint valami szobor. Pedig még ez sem kevés. A királyok és hercegek palotáit telerakják szobrokkal és azoknak semmi más rendeltetésük nincsen, csak az, hogy gyönyörködtesék tulajdonosuk szemét. Elégedjék meg tehát azzal, ha legalább ugyanezt a célt szolgálhatja Isten jelenlétében. Ő majd lelket önt a szoborba, akkor, amikor neki úgy tetszik.”

„Az a nyugtalanság és izgatott keresgélés, amellyel valami olyan tárgyat iparkodik találni elmékedéséhez, ami megragadná és kielégítené lelkét, már egymagában elegendő arra, hogy ne találja meg, amit keres. Ha túlságosan nagy hévvel keresünk valamit, megtörténik, hogy az százszor is kezünk ügyébe vagy szemünk elé kerül, anélkül, hogy észrevennénk. Az ilyen hiú és haszontalan buzgóság nem eredményezhet mást, mint szellemi kifáradást, innen származik lelkének hidegsége és érzéketlensége. Olyan orvosságot, ami használna, nem tudok adni ellene, de erősen hiszem, hogy ha ezt a hajszólo keresgélést meg tudná fékezni, sokat nyerne vele. Mert ez egyike a legnagyobb félrevezetéseknek, amivel a jámborság és az igazi erény találkozni szokott. Úgy tesz, mintha felhevítene, de ezt csak azért teszi, hogy utána annál jobban lehüljünk, futásra biztat, de csak azért, hogy könnyebben megbotoljunk. Ezért mindenkor, de főképpen imádság közben őrizkednünk kell tőle.”

„Az elmékedés megkezdésekor sohase feledkezzünk meg arról, hogy Istenhez közeledünk és az Ő jelenlétébe akarunk helyezkedni, mégpedig két okból. Először azért, hogy Istennek megadjuk az Őt illető tiszteletet és hódolatot, amit meg lehet tenni anélkül, hogy akár Ő beszélne hozzánk, akár mi Őhöz. Mert ennek a kötelességünknek eleget teszünk már azzal, ha hálásan elismerjük, hogy Ő a mi Istenünk, mi pedig az Ő hitvány teremtményei vagyunk, akik lélemben leborulva előtte, parancsait várjuk. Hány udvaronc van, aki százszor is megjelenik királya előtt, nem azért, hogy beszéljen vele, vagy hallja őt, hanem egyszerűen csak azért, hogy a király lássa, ő pedig jelenlétével bizonyítsa, hogy készen áll szolgálatára. És ez a cél, hogy t.i. jelentkezzünk Isten előtt, kimutassuk hálánkat és szolgálatára kész akaratomkat, nagyon szent, nagyon kiváló és nagyon tiszta szándék, következőképpen tökéletes is.”

„A másik ok, amiért Isten jelenlétébe helyezkedünk, az, hogy beszéljünk vele, és meghallgassuk, amint Ő viszont benső sugallatok és indítások útján szól hozzánk. Ez rendszerint édes öröm kíséretében történik, mert igen nagy jó számunkra ilyen fölséges úrral beszélni, és nagy gyönyörűséget adó, sokféle balzsam és drága kenet ömlik szét lelkünkben, amikor válaszol nekünk...”

„Ennek a két dolognak legalább is egyike sohasem hiányozhatik elmélkedésünkből. Ha tudunk beszélni az Úrral, beszéljünk, dicsérjük Őt, kérjük Őt, hallgassuk meg Őt. Ha nem tudunk beszélni vele, mert berekedtünk, maradjunk legalább szobájában, és mutassuk be neki hódolatunkat, Ő lát bennünket, szívesen fogadja türelmünket és hallgatásunkat... Amikor tehát a mi Urunk elé lép, beszéljen Vele, ha tud, ha azonban nem tud, akkor maradjon egyszerűen mellette, legyen a szeme előtt és egyebet ne is erőszakoljon.”

„Az igazi szeretetnek nincs szüksége módszerre.”

„Ha lelkét fáradtnak érzi, használjon könyvet. Vagyis olvasson egy keveset, azután elmélkedjék, majd ismét olvasson és ismét elmélkedjék.”

„Tekintse szabálynak, hogy az elmélkedés kegyelmét nem nyerhetjük meg semmiféle szellemi erőfeszítéssel, inkább édes és szeretetteljes kitartás kell hozzá, telve alázatossággal.”

„Milyen nagy megtiszteltetés szívünknek, hogy kettesben, bizalmasan beszélgethet az egyedülálló, hatalmas és végtelen Lénnel. Igen, mert azt, amit a szív Istennek mond, nem tudja senki más, csak elsősorban maga Isten, majd azok, akikkel Isten tudatja. Nem csodálatos titok ez? Azt hiszem erre gondolnak az Egyháztanítók, amikor azt mondják, hogy mikor elmélkedünk, igen jó elképzelni, hogy nincsen a világon senki más, csak Isten. Mert kétségtelen, hogy ez összefogja a lélek képességeit, és erősebbé teszi azok használatát.”

A zsolozsma

„Hogy a megfelelő tisztelet és figyelem el ne lankadjon, időről időre fontolják meg, milyen kitüntetés és kegyelem az, hogy ugyanazt tehetik itt a földön, amit az angyalok és a dicsőült szentek tesznek a mennyben. Mert más nyelven ugyan, de ugyanannak az Úrnak a dicséretét zengik, akinek nagysága és fönsége előtt reszketnek még a szeráfok is.”

„Szent Ágoston elbeszéli, hogy egyszer, még pogány korában, bement egy templomba, ahol Szent Ambrus váltott karral énekelt a zsolozsmát, mint ahogy azt azóta is végzik, s az olyan elragadtatásba ejtette, hogy azt hitte, a paradicsomban van. – Akadtak többen, akik azt állították, hogy nem egyszer csoportosan láttak angyalokat jönni, akik bekapcsolódtak a zsolozsma éneklésébe. Milyen nagy figyelemmel kellene tehát nekünk is részt vennünk benne, ha még az angyalok is megjelennek elmondásához, odafönt a magasban pedig a Diadalmas Egyház ismétli azt, amit mi idelent mondunk... Sohasem lenne szabad a zsolozsmázásba fognunk... anélkül, hogy megkezdése előtt bánatot ne indítanánk lelkünkben és a Szentlélek segítségét ne kérnénk. Ó, milyen boldogok is vagyunk, hogy már idelent elkezdhetjük azt, amit örökké teszünk majd a mennyben, ahová vezessen el minket az Atya, a Fiú és Szentlélek Isten.”

Boldog emlékü atyánk egyszer beszélgetés közben elmondotta, hogy egy alkalommal, amikor annyi dolga volt, hogy azt sem tudta, hogyan végezzen vele, mégis, amint meghallotta a vecsernyére hívó harangszót, abbahagyta munkáját és a templomba ment. Ez a tette annyira tetszett Istennek, hogy hazatérte után egy negyedórán belül elvégezte mindazt, ami annyi gondot okozott neki.

„Isten cselekedte ezt”

– tette hozzá.

„Gyakran annyira el vagyok foglalva, hogy azt sem tudom, hol áll a fejem, s hogy hol kezdjem, vagy hol végezzem dolgaimat, de ez azért egyáltalán nem zavar a breviárium végzésében és sohasem tesz szórakozottá. Azt képzelem ilyenkor, hogy az égben vagyok és az angyalok társaságában zengem Teremtőm dicséretét, mikor aztán elhagyom a kórust és munkához látok, úgy találom, hogy az a sok dolog, ami előbb annyi gondot okozott, alig néhány perc alatt elintéződik. Mindezt a mi Urunk teszi.”

A szentgyónásról

„Mindannyian szeretnénk, ha nem volna bennünk semmi tökéletlenség, de bele kell nyugodnunk, hogy emberi és nem angyali természettel bírunk.” Tökéletlenségeinkben nem szabad tetszésünket találnunk, hanem azt kell mondanunk az apostollal: „Ő én nyomorult! Ki szabadít meg engem a halálnak e testétől?”

„De viszont nem is szabad meglepődnünk fölöttük, sem pedig elveszítenünk miattuk bátorságunkat. Mindenesetre alázatosságot és önmagunkkal szemben való bizalmatlanságot kell merítenünk belőlük, de nem csüggedést, sem elkeseredést, és még kevésbé bizalmatlanságot Isten irántunk való szeretetében, mert Isten ugyan nem szereti tökéletlenségeinket és (bocsánatos) bűneinket, de bennünket azért nagyon szeret ezek ellenére is. Mint ahogy az édesanya sem szereti gyermeke gyöngeségét és betegeskedését, de szeretete azért nem fogyatkozik meg iránta, hanem gyöngéden és részvétellel szereti őt. Éppenúgy, bár Isten nem szereti tökéletlenségeinket és (bocsánatos) bűneinket, minket azonban mégis gyöngéden szeret, annyira, hogy Dávidnak igaza van, amikor így kiáltott fel: „Könyörülj rajtam Uram, mert nyomorult vagyok.”

Mindig a legnagyobb határozottsággal igyekezett rávezetni bennünket, hogy gyűlöljük bűneinket, de ne haragos gyűlölettel, amely megzavarja a lelket, hanem nyugodt, békességes gyűlölettel.

„Türelemmel kell látnunk, hogy vétkezünk, de ebből a tényből önmagunk szent megalázásával hasznot kell merítenünk. Enélkül ugyanis a tökéletlenségek, melyeket buzgón keresünk és érzékeny finomsággal felfedezünk, még finomabban, szinte észrevétlenül összezavarodnak, és ily módon megmaradnak, sőt növekednek, mert semmi sincs, ami annyira együtt tartaná a lélek hibáit és feltjait, mint éppen a nyugtalanság és az igyekezet, amellyel szabadulni akarunk tőlük.”

„Most pedig elég ebből! Éljen vidáman! A mi Urunk nézi és szerető tekintetével kíséri önt. Annyival is nagyobb gyöngédséggel szereti, amennyivel gyarlóbbnak látja. Ne engedje meg értelmének, hogy ezzel ellenkező dolgokkal táplálkozzék! Ha ilyenek ötlenének eszébe, ne nézze őket önmagukban, fordítsa el szemét gyarlóságairól, és forduljon inkább bátor alázatossággal Istenhez, hogy az Ő kimondhatatlan jóságáról beszéljen vele, amellyel szereti a mi esendő, megvetésre méltó emberi természetünket, minden nyomorúsága ellenére is. Mindannyian szeretnénk, ha nem volna bennünk semmi tökéletlenség, de bele kell nyugodnunk, hogy emberi és nem angyali természettel bírunk. Tökéletlenségeinkben nem szabad tetszésünket találnunk, hanem azt kell mondanunk az apostollal: „Ő én nyomorult! Ki szabadít meg engem a halálnak e testétől?”

A szentmise

„Mise előtt: 1. Gondos lelkiismeretvizsgálat, és – ha szükséges – gyónás. 2. Egy fél vagy legalább negyedórás összeszedettség, melyben a következőket tesszük áhítatos és szeretetteljes szívvel: leszállunk semmiségünk feneketlen mélységébe, amely a mi igazi

helyünk, és onnét hirtelen felemeljük szívünket Istenhez, mélységes hódolattal imádva a Szentháromságot és a megtestesült Igét, közben szívünkben, vagy kimondott szóval az imádás, a szeretet, a töredelem, az elégtétel, a felajánlás szavait mondva. Meghatározzuk, kiért akarjuk a misét felajánlani, és kikért és milyen szükségletekért akarjuk azt Istennek bemutatni. Végül megemlékezünk a mi Urunk Jézus Krisztus életének vagy szenvedésének valamely titkáról.”

„Mise alatt. Az oltár lábánál, mielőtt megkezdenénk a szentmisét, emeljük fel lelkünket Istenhez és ajánljuk fel újra e fenséges áldozatot az örök Atyának, egyesülve azzal a mérhetetlen szeretettel, amellyel egyetlen fia önmagát a kereszten felajánlotta. A szentmisét mérsékelten emelt hangon kezdjük meg, a szavakat értelmesen, nem sietve mondjuk ki, az előírt szertartásokat a jelenlevők áhítatára és épülésére komolyan, áhítatosan, az előírások szerint végezzük.”

„Mise után. A szentmise után legalább egy negyedórát magunkba szállva szemléljük a szívünkben lakozó Úr Jézust, mélységes szeretettel imádjuk a mi Urunkat és Istenünket, köszönetet mondva ezért a nagy jótéteményért, majd szeretetet és bánatot indítunk fel lelkünkben és felajánljuk Neki önmagunkat és egész életünket, végül pedig különféle kegyelmeket kérünk Tőle.”

„A pap az áldozat bemutatója, de egyúttal áldozat is. A szentmisében feláldozza Megváltóját, a nap további folyamán pedig a Megváltó áldozza fel az ő papját.”

„A pap, mielőtt felmenne az oltárhoz, mindennap elmondhatja boldog Perboyre imáját: Íme, isteni Megváltóm, méltatlanságom dacára olyan isteni létet adok Neked, amellyel nem bírsz, a szentségi létet. Esedezve kérlek, hogy ugyanazt a csodát, melyet én a tőled nyert és reám bízott hatalommal cselekszem, tedd Te is velem. Amikor azt mondom, „ez az én testem”, mondd Te is méltatlan szolgálódnak, „ez az én testem.” Változtass át, engem Uram, hatalmad és irgalmad erejével, hogy teljesen átváltozzam és átalakuljak Beléd.”

„A pap, kiváltképpen a szentmisénél, egy másik Krisztus, alter Christus. Felszentelésekor a Szentlélek beborítja őt is árnyékával, mint ahogy a boldogságos Szület beárnyékolta. Ő, kettős misztérium! Jézus megtestesül Máriában... Jézus átforgalmazza papját önmagába! Az ember eltűnik, s helyét maga az Úr Jézus foglalja el. Leszállunk semmiségünk mélységébe és onnét emeljük fel lelkünket Istenhez.”

„Semmiségünket el kell ismernünk, de nem szabad megmaradnunk benne, mert csak azért semmisülünk meg, hogy annál bensőségesebben egyesüljünk a mi Mindenünkkel, aki maga Isten. Nem azért vetünk le magunkról mindent, hogy mezítelenek maradjunk, hanem, hogy Istent öltssük magunkra.”

„Igen üdvös, ha zavart és szégyent érzünk, amikor felismerjük nyomorúságunkat és tökéletlenségünket, de itt megállapodnunk nem szabad... hanem föl kell emelnünk szívünket Istenhez, a szent bizalom útján, melynek alapja azonban ne bennünk, hanem Istenben legyen.”

„Az előkészület második része abban áll, hogy kiüresítjük szívünket mindenből azért, hogy azt egyedül az Úr Jézus tölthesse be. Annyi bizonyos, hogy ha nem részesülünk a megszentelődés kegyelmében (mert egyetlen jól végzett szentáldozás elegendő arra, hogy szentté tegyen bennünket), annak oka nem más, mint az, hogy nem engedjük az Urat úgy uralkodni szívünkben, mint ahogy azt az Ő jósága kíváná. Lelkünk szerelmese eljön hozzánk, de mikor szívünkbe tér, azt különféle tárgyakkal, érzelmekkel telve találja. Ő pedig nem ilyen, hanem kiüresített szívet keres, hogy Ő lehessen annak egyedüli ura és Mestere... Csak akkor tarthatja be ígéretét, hogy átalakít bennünket önmagába, vagyis annyira fölemel minket semmiségünk mélységéből, hogy egyesülhessünk az Ő nagyságával.”

„Meghatározzuk, hogy kiért akarjuk a szentmisét felajánlani. Midőn imádkozunk és kérjük Istent, sohase imádkozzunk egyes számban, hanem mindig a „mi” és a „nekünk” szót használjuk, mint ahogy azt a mi Urunk tanította a Miatyánkban, ahol nincsen sem „én”, sem „nekem”, sem „enyém”. Ami annyit jelent, hogy mindig azzal a szándékkal kérjük bármilyen erényt vagy kegyelmet, hogy abban mindazok részesüljenek, akiknek arra szükségük van, és hogy az mindig Istennel való minél nagyobb egyesülésünket szolgálja. Másképpen sem nem kérhetünk, sem nem kívánhatunk bármit is, akár magunk, akár felebarátunk számára, mert a szentségek erre a célra lettek alapítva. Nekünk pedig a mi Urunk szándéka szerint kell cselekednünk. Önmagának írt püspöki szabályzatából: a sekrestyébe érkezve elvégzi közvetlen előkészületét, amelyet sem túl rövidre nem fog, sem túl hosszúvá nem nyújt, hogy ne fárasssa ki és ne untassa azzal a misére várakozókat, ugyanilyen a hálaadása is. A szentmise után, melyet szent komolysággal végez, nem beszél senkivel, de még kevésbé misére menet, kiváltképpen nem beszél semmi világi dolgról, hogy lelkének összeszedettségét meg ne zavarja.”

A szentmisét mindig olyan előkészülettel s olyan lelkiállapotban végezte, amelyben meghalni és Isten ítélőszéke előtt megjelenni óhajtott. Néhány nappal ezelőtt hallottam valakitől, aki igen jól ismerte őt, és akivel egy újmisése első miséjén találkozott, hogy a templomból kijövet a Szent egyik barátjához fordulva ezt mondta,

„ó, milyen boldog ez az ember! Mostmár nem is gondolhat többé másra, mint arra, hogy Istent szolgálja, s majdnem lehetetlen vétkeznie.”

Erre valaki megjegyezte, hogy azért csak gyarló ember marad, következőleg éppúgy hajlamos a bűnre, mint azelőtt. Mire ő szent felháborodással válaszolta, hogy

„Akik így beszélnek, azok nem tudják, mit jelent papnak lenni, Jézus testével foglalkozni és azt magunkhoz venni.”

Erre ismét más azt mondta, hogy nem mindenkinek ez a véleménye és érzelme.

„Itt nem egyéni véleményről vagy érzelemről van szó

– válaszolt a Szent –,

hanem az összes egyháziakra vonatkozó kötelességről, és akik nem olyan tiszták, mint az angyalok, azok csak névleg papok.”

A munka órái

„A papok sohase legyenek tétlenek, hanem mindig foglalkozzanak valami hasznos testi vagy szellemi munkával.”

„A tanulás tekintélyes helyet foglaljon el a pap életében. A tudomány Isten ajándéka, melyet legszívesebben a tiszta szívűeknek ad, mert, amint szent Cassián mondja, a szív tisztasága nyitja ki a lélek szemét, mely Istent szemléli.”

„Mindazok, akik közülünk olyan munkával foglalkoznak, ami akadályozza őket a tanulásban, úgy tesznek, mint akik, gyomruk természete ellenére csak nagyon könnyű húsfélét esznek, és ennek következtében lassan legyengülnek. Mondhatom önöknek, hogy a tudatlanság és a rosszasság között nincs nagy különbség, jóllehet a tudatlanságtól jobban kell félni, ha meggondoljuk, hogy az nemcsak önmagunknak árt, hanem a papi

állapot megvetésére vezet, azért kérem önöket, kedves testvéreim, foglalkozzanak komolyan a tanulással, mert a pap számára az egyház hierarchiájában a tudomány a nyolcadik szentség. A mi szájalomra méltó Genfünk ugyancsak meglepett bennünket azzal, hogy észrevette tétlenségünket... és azt, hogy megelégszünk breviáriumunk elmondásával anélkül, hogy tudósabbá is igyekeznénk válni... Így azután, amíg mi aludtunk, az ellenség vadócot vetett az egyház szántóföldjébe, tévtanokat csempészett be, megosztott bennünket és lángba borította az egész vidéket... Azért intem önöket, tanuljanak, hogy mint tanult és példás életű emberek kifogástalanok legyenek, és feleletet tudjanak adni mindenkinek, aki önöknél a hit dolgai felől kérdezősködik.”

„Bármilyen nagy legyen is a tudomány, szeretet és alázatosság nélkül veszélyes. De még mennyivel veszélyesebb akkor, ha kicsiny és dölyfös.”

„Íme a mű jóságának valódi jelei. A kezdet mindig nehéz, az előrehaladás valamivel könnyebb, a befejezés pedig szerencsés.”

„Ha Isten valami munkával megbízott bennünket, azt sohasem szabad abbahagyni, hanem bátran le kell küzdenünk az akadályokat és felülkerekednünk a nehézségeken. De amilyen szilárdsággal vállaltuk a munka megkezdését és folytatását, ugyanolyan alázatossággal és egyszerűséggel kell arról lemondanunk is, ha így kívánják tőlünk. Mindenben és mindig fogadjuk nyugodtan és készségesen azokat az eseményeket, amelyeket Isten küld számunkra.”

Alacoque Szent Margit (1647–1690)

Margit viszonylag jómódú családban született. Apja paraszti sorból királyi jegyzővé küzd fel magát. Nem panaszkodhat belső, öröklött tulajdonságok dolgában sem. Jellemvonásai, melyek végig kísérik: józan paraszti gondolkodás, mesterkéltég nélküli természetesség, szeret nevetni, szórakozni, kedveli a társaságot, de igen érzékeny lélek és érzékenysége erős undorokban is kifejeződik, nem tudja megenni például a sajtot. Amikor szerzetbe lép, fivére kiköti, hogy nem fogják arra kényszeríteni, hogy sajtot egyen.

Isten már kora gyermekkorában kiválasztja az Ő szolgálatára, már öt éves korában, amikor még nem is tudja, mi az, tisztasági ígéretet tesz Istennek. Iskolába mindössze két évig jár, ezalatt szerzi meg műveltségének meglehetősen hiányos alapjait. Elsőáldozása után a játék öröme helyett gyakrabban keresi a magányt és az imádságot. Hamarosan négy évig tartó súlyos betegség keríti hatalmába. Az orvosok nem tudnak rajta segíteni. Akkor gyógyul meg, amikor fogadalmat tesz, hogy szerzetbe lép. Tizennégy éves ekkor. Felgyógyulása után élvezzi szabadságát, nem gondol fogadalmának a teljesítésére.

Ekkor újabb, más természetű megpróbáltatások következnek. Meghal apja, ettől kezdve üldözött lesz saját otthonában. Nagynénjei szinte zsarnoki uralmat valósítanak meg a családban. Rengeteget kell dolgoznia, olykor napokon át éheznek, nem alszik, az ennyivalót beteg anyja számára néha úgy kell összekoldulnia. Az üldözések miatt azonban nem panaszkodik, nem ejt ki lázadó szót, sőt jót mond üldözőiről. Később önéletrajzában azt írja, hogy ezt nem ő teszi, hanem Jézus benne.

Anyja és rokonai, amikor eléri azt a kort, férjhez akarják adni. Anyja így akar elmenekülni a rokonok elől. Margitnak kemény belső küzdelmet is kell vívnia. Nem tudja elfelejteni szerzetbelépési fogadalmát, ugyanakkor alkalmatlannak érzi magát a szerzetesi életre, ezekhez még az is hozzájárul, hogy úgy érzi, ha nem menekíti ki anyját házasságával a családból, bele fog halni a szenvedésekbe, és neki kell majd felelnie Isten előtt haláláért. Közben gyermekek oktatásával, betegápolással is próbálkozik. Itt kell először legyőznie erős undorait. Vezekléseket vállal magára, misztikus párbeszédet folytat Istennek, de ugyanakkor vonzódásokat tapasztal magában továbbra is az élet örömeihez. Miután rokonai nagynehezen beleegyeznek, hogy szerzetbe lépjen, máshová akarják beléptetni, mint ahová Isten hívja. Egy olyan zárdába küldik, ahol van egy rokona, de ő világosan érzi, hogy nem ott a helye. Ez újabb szenvedéseket jelent számára.

Amikor fivérével elmegy látogatóba Paray le Monialba, megszólal belsejében egy hang: „Ez az a hely, ahol látni akarlak.” Belép hát a Szalézi Szent Ferenc és Chantal Szent Franciska által alapított vizitációs rendbe. Vannak szentek, akik a szerzetbelépés után is még hosszan a középszerűség éveit élik, mint például Avilai Szent Teréz. Margitról egy nővértársa a következőket mondta: „Már mielőtt beöltözött volna, sugárzott róla, hogy mélyen belemerült Istenbe.”

A szerzet sem lesz azonban a nyugalom helye számára, itt is kemény megpróbáltatások várnak rá. Legyőzi emberi vonzódásait, undorait, ebből következő rosszulleteit (nagy kínokat jelent számára, hogy megeszi a sajtot, amikor ráparancsolnak), búcsút mond az élet minden örömeinek, hogy teljesítse azt, amit tőle Isten elvár. Isten a rábocsátott szenvedések türelmes és önkéntes elviselésével saját kolostorának megmentésére, a tisztító tűzben szenvedő lelkek kiszabadítására, és kortársaiban az Isten iránti bizalom és szeretet helyreállítására hívja.

Egykori főnöknője mondta róla: „A szerzetbe való belépésétől kezdve egész élete végéig minden szabad idejét hűségesen az Oltáriszentség előtt töltötte, mélységes imádatba merülve, kezét összetéve, egyetlen mozdulat nélkül.”

„A belső szenvedések, ha szeretettel fogadják őket, tisztító tűzhöz hasonlíthatnak, amely a lélekben észrevétlenül megemészt mindazt, ami nem tetszik az isteni Jegyesnek.”

„Isten kíváncsiság nélküli ítélőképességet, ítélkezés nélküli szellemet, elfogultság nélküli ítéletet és olyan szívet kíván, amelyben nincs más indulat, csak az ő szeretete.”

„A pokol nem iszonyatosabb, mint egy lélek, amelyből hiányzik a szeretet.”

„Nem szabad önszeretetünkkel alkudozni, mert azt az okoskodások táplálják és hízlalják.”

„Jó jel, ha az ördög nagy lármát csap, amíg ordít, nem találta meg számítását.”

„Jézus Krisztus szerelmese számára a keresztek, a megvettetések, a fájdalmak, a lelki szenvedések (azok ti., amelyeket a lélek Jézusért vállal) jelentik a valóságos, igazi kincseket.”

„Mindegy, milyen fából készült a keresztünk, az a fontos, hogy kereszt legyen, és Annak szeretete szögezzon rá bennünket, aki meghalt szeretetünkért.”

Egy alkalommal, mikor nagy szenvedések kerítették hatalmukba, megjelent neki Jézus, hogy megerősítse, és közölte vele, hogy egy angyalt rendel melléje, aki segíteni fogja, és tanácsokkal látja el. Az egyszer, hogy megóvja a gőgtől, így tanítja:

„Vigyázz, Isten semmiféle kegyelme ne feledtesse el veled, hogy ki Ő, és ki vagy te!”

Az alázatról különféle alkalmakkor a következő tanításokban részesült:

„Minél inkább visszahúzódsz semmiségedbe, annál több száll alá az én nagyságomból, hogy megtaláljon téged!”

„Te semmit nem tudsz tenni nélkülem, kivéve, hogy ha semmi voltodat és gyengeségedet mindenkor belemerítéd az én erőmbe.”

„... én a leggyengébbeket használom fel, hogy megalázzam az erőseket, és a legkisebbekre és a lélekben legszegényebbekre árasztom legnagyobb erővel a hatalmamot, hogy ne tulajdonítsanak semmit maguknak.”

Amikor egyszer hiúságról tanúskodó kijelentést tett, az Úr részéről dorgálásban részesült:

„Mivel rendelkezél te, ó por és hamu? Hiszen nincs benned más, csak a semmi és a nyomorúság. Ezt soha nem szabad szem elől tévesztened, sem pedig semmi voltod mélységét elhagynod!”

Jézus Szívéről többek között a következő látomásban részesült:

„Megjelent előttem az isteni Szív csupa tűz és láng trónuson, vakítóbban ragyogott és világított, mint a Nap, és átlátszóbb volt a kristálynál. Rajta szemmel kivehetően látszott a seb, amelyet a kereszten kapott. Koszorú fogta körül, tövisből, a szúrások jelképeiként, amelyeket bűneink ejtenek rajta, fölötte pedig kereszt magaslott annak jelképeül, hogy megtestesülése első pillanatától fogva, tehát attól kezdve, hogy szent Szíve megalkottatott, belemélyedt a keresztre, és tele volt mindazzal a szenvedéssel, amit a sok megaláztatása, szegénysége, fájdalma, mindama megvettetés okozott neki, amit szent embersége volt kénytelen elszenvedni véges végig halandó élete folyamán, és amit mindama megaláztatás jelent számára, amelynek oltárainkon a legméltóságosabb Oltáriszentségben van kitéve szeretete az idők végéig... Ég a vágytól (Jézus) hogy az emberek szeressék Őt, és ezáltal visszahúzhassa őket a kárhozát útjáról, ahová a sátán tömegestől taszítja őket. Ezért határozta el, hogy megmutatja az embereknek Szívét, a szeretet, az irgalom, a kegyelem,

a szentség és üdvösség mindama kincsével együtt, amelyet az magában rejt, hogy mindazokat, akik megszereznek és megadnak neki minden tőlük telhető szeretetet és tiszteletet, gazdaggá tegye, elárassza őket azokkal az isteni kincsekkel, amelyeknek az ő szent Szíve forrása.”

„Olyannak láttam ezt a szeretetre méltó Szívet, mint a Napot, amely mindenfelé és minden szívre árasztja sugarait, de nagyon különböző módon, azoknak a szíveknek különböző adottságai szerint, amelyekre ezek a sugarak ráesnek: mert a romlott lelkek még inkább megkeményednek, ahogy a sár megkeményedik a nap sugarai nyomán, az igazak szíve viszont tisztább lett és meglágyult, mint a viasz.”

Kolostorának egyik alapítónővére mondta az imáról a következőket – így tanítják majd őt is imádkozni –: „Úgy teszem oda magamat Isten elé, mint egy elkészített vásznat a festő elé. Arra kérem őt, rajzolja rám a keresztre feszített Jézus tökéletes képét.”

A Jézus Szívéről kapott kinyilatkoztatásokban, amelyekben részesült, az is szerepelt, hogy az Egyház szenteljen egy külön ünnepet Jézus Szívének. Az ünnepet el is rendeli XIII. Kelemen pápa, de csak 1765-ben, 75 évvel Margit halála után.

*

Alacoque Szent Margit felajánlása JÉZUS szentséges Szívének

„Felajánlom és átadom Uram JÉZUS KRISZTUS szentséges Szívének önmagammat és életemet minden tettemet, nehézségemet és szenvedésemet, minden szeretetemet és munkámat, hogy egész valóm és mindenem csak arra szolgáljon, hogy az Ő szentséges Szívét dicsőítse és szeresse.

Szilárd elhatározásom, hogy egészen az Övé legyek, mindent Iránta való szeretetből tegyek és mindenről lemondjak, ami nem tetszhet, vagy ellenállhat Neki.

Ezért Téged választalak szentséges szent Szív egész szeretetemnek, életem védőjének, üdvösségem biztonságának, gyengeségem és állhatatlanságom orvosságának és engesztelésnek életem minden bűnéért.

Ó szelíd és jóságos Szív! Légy menedékem halálom óráján! Légy megigazulásom ISTEN előtt és hárítsd el a büntetést, amelyet igazságos haragja szabna rám.

Ó szerető Szív, Beléd helyezem minden bizalmamat! Félek az én gyengeségemtől és gonoszságomtól, mert minden kitelik tőlem, – de a Te szeretetedtől mindent remélek. Töröld el bennem mindazt, ami nem tetszik Neked, vagy ellenáll Neked. Hassa át a Te tiszta szereteted olyan mélyen a szívemet, hogy soha el ne tudjalak felejteni, és soha ne legyek képes Tőled elválni.

Üdvözítöm, minden szeretetedre kérlek, írd be nevemet szentséges Szívedbe! Boldogságom és dicsőségem legyen a Te szolgálatodban élni és halni!

Amen

Liguori Szent Alfonz egyháztanító (1696–1787)

Alfonz azok közül a szentek közül való, akik Istentől igen sok talentumot kaptak. Nem szegény sorból kellett felküzdenie magát, hanem a felső tízezer világából származott, apja a nápolyi flotta altengernagya volt. Szellemiekben is sokat kapott. Koraérett csodagyerek volt, zenélt, verseket írt. Tizenöt éves korában elvégezte a középiskolát, tizenhét évesen mindkét jog, a világi és az egyházi jog doktora, tizenkilenc évesen pedig már jónevű ügyvéd. Hiú, tehetségeit csillogtató fiatalember, de erkölcsére, tisztaságára kényesen ügyel. Hétéves ügyvédi pályafutása alatt egyetlen pert sem veszít, kivéve az utolsót. Ez viszont egy többmillió per volt, és ráadásul egy olyan figyelmetlenség miatt veszít, hogy a bíróság a toscanai törvények szerint ítél, ő pedig a nápolyi törvények szerint készült.

Isten tehát éppen hiúságánál fogta meg. Ez a kudarc hozza a megtérést életében. Egy időre komoly krízisbe jut, több napig nem eszik, magába száll, otthagyja az ügyvédi pályát, keresi igazi hivatását. Végül egy templomban nemesi díszkardját Szűz Mária szobra elé akasztja, lemond elsőszülöttségéről, teológiát tanul és pappá szentelik.

Fogadalmat tett, hogy egy órát sem veszteget el életéből, hanem minden idejét Krisztus megváltói művének szenteli.

Apja ellenzi, hogy pap legyen, de ez őt nem tartja vissza:

„Isten hív, nem szabad ellenállnom.”

Apja még pappászentelése után is évekig neheztel rá. Mikor Alfonz egy alkalommal missziós prédikációt tartott egy templomban, apja is betévedt. Fia szavai szíven találták. A templomból kijövet megölelte fiát és bocsánatot kért tőle. Később is mondogatta, hogy csak fia által ismerte meg igazán Istent.

Egy másik, világi szemmel nézve, kudarc, negatívum, egy betegsége indítja a szerzetalapítás felé. Gyógyulni, regenerálódni egy kis hegyi faluba vonul vissza, ahol közlőleg megismeri a legelhagyatottabbak életét. Ekkor döbben rá arra a mély szakadékra, amely a gazdagokat és a szegényeket egymástól elválasztja. Még a kisebb földbirtokosok is saját papot tartanak, ugyanakkor a szegény falusi nép lelkipásztorok nélkül marad. Püspökök, paptársai is biztatják szerzetalapításra, mondván, hogy szükség van a legelhagyatottabbak lelki gondozását felvállaló szerzetesrendre, és neki meg is vannak mindehhez a képességei. Egy apácának a következő látomása van. Jézus jobbán Assisi Szent Ferencet, balján Alfonzot látja. A látomás szerint Jézusnak az a kívánsága, hogy vegye át az Üdvözítőről nevezett társulat vezetését. Püspöke jelet lát benne, mások azt mondják, fejébe szállt a dicsőség. Testvére pedig azt mondja, „téged nem Isten vezet, hanem egy apáca vezet – félre”.

Első alapítása vádaskodások, ellenségeskedések miatt szétesett, de végül megalapítja az Isteni Megváltó Misszionáriusai, ismertebb nevén redemptorista szerzetet, amelynek célja a legelhagyatottabb gályarabokkal, börtönben lévőkkel, szegény földművesekkel való foglalkozás. Az embereket elsősorban népmissziókkal akarják Istenhez vezetni. Sorra járják a helységeket, egy-egy faluban tíz-tizenkét napig is elidőznek. Prédikációkat tartanak életkor, nem, állás szerint, majd a gyóntatószékben tétetik meg az emberekkel a személyes Isten felé való lépést. De a frissen Istenhez térteket nem hagyják magukra, hanem egy-két hónap múlva visszatérnek az eredményeket megszilárdítani. A kor cikornyás stílusa helyett egyszerű, erővel teljes igehirdetéssel nyerik meg az embereket Istennek. Korukat megelőzve szorgalmazták a gyakori szentáldozást és a csendes szentséglátogatást. Női ágat is alapítanak, amely a szemlélődő életformával a missziók imaháttérét biztosítja. A férfi ág tagjai is sok böjttel, éjszakai szentségimádásokkal támogatják az igehirdetést és a gyóntatást.

A Szent hatvanhat éves, amikor a pápai hírnök zörget kolostorának ajtaján. Alfonzot így köszönti: „püspöki méltóságod legengedelmesebb szolgája”. Ő megdöbben:

„Mit mond?”

„A pápa kinevezte önt püspökké”, és átadja a kinevezési okmányt. Ő azonnal tollat ragad leírja ellenérveit, és ezzel adja át a pápai nunciushoz:

„Soha többé a szemem elé ne kerüljön ilyen szerencsétlen hírrel! A halálomat akarná!?”

De a pápa kitart kívánsága mellett. Közben Alfonz úgy megbetegedett, hogy feladták neki az utolsó kenetet. Ezután nem ellenkezik tovább, ezekkel a szavakkal adja meg magát:

„Isten akarja, hogy püspök legyek; hát jó, az akarok lenni.”

Minden erejét igénybe veszi az egyházmegye rendbehozása. Alkalmazza a népmissziók már jól bevált módszerét. Egy-egy missziót személyes látogatásával tesz teljessé. Tapintatosan, de határozottan megszünteti a visszaéléseket, felszámolja a botrányokat. Püspökségének utolsó éveit betegen, nagyrészt ágyban töltötte. Mivel nem tudott minden kötelezettségének eleget tenni, le akart mondani, de a pápának más volt a véleménye: „Elég, ha Liguori Alfonz püspök ágyból irányítja egyházmegyéjét. Egyetlen imádsága, amit onnan küld az Égbe, többet ér, mint száz vizitáció (látogatás az egyházmegyében).”

Személyesen, saját életében tapasztalja meg a következő szavak igazságát.

„A mások részéről való ellenségeskedés, betegség, aggályosság, lelki szárazság, belső és külső szenvedések Isten vésője, mellyel az örökkévalóság részére szobrait elkészíti.”

Püspöksége után még tizenkét évet tölt rendtársai körében. Közben nagy külső és belső szenvedések gyötrik. Teljesen meggörmnyedt, álla a mellét sebesre nyomta. A táplálékot egy csövön keresztül vette magához. Az utolsó kenetet kilencszer adták fel neki. Átéli még az Istentől való elvetettséget is. Így kiált fel:

„Istenem, ne taszíts el; hiszen a pokolban már nem szeretnek Téged!”

A könyvek írását elég későn kezdi. Első könyvét negyvenkilenc éves korában írja, az utolsót nyolcvanhárom évesen. Ekkor lelkiatyja eltiltja az írástól. Leghíresebb műve a Theologia Moralis. Megírásához több év alatt az egész szakirodalmat áttanulmányozta. Összefoglalta az előző századok munkáját, és néhány évszázadra standard művet hoz létre. Egyéb írásai is hosszú időn át hatnak, napjainkban is, különféle nyelveken újra meg újra kiadják őket. Erkölcstan könyve mellett a legismertebbek a következők. „Az ima erős fegyvere.” „Megélt Krisztus-szeretet.” „Élet az örökkévalóság fényében.” „Látogatások a szentségi Jézusnál és az Ő Szent Anyjánál.”

Műveinek központi gondolata a hála Istennek irántunk való szeretete miatt. Az embernek hálából kell vállalnia az Isten parancsai szerinti életet is.

„Te tenmagadat egészen és fenntartás nélkül átadtad nekem; így adom át én is magamat neked. Mostantól fogva már nem önmagamé, hanem a tied akarok lenni, én Jézusom! Tied legyen szívem-lelkem; minden tehetségem és érzékem csak arra szolgáljon, hogy velük kedves szent akaratodat teljesítsem s kedvedben járjak... Szállj le tehát,

emésztő tűz; szállj le, mennyei szeretet; eméssz el bennem mindent, ami szent felségednek nincs kedvére, hogy mostantól fogva egészen és osztatlanul tied legyek, és csak azért éljek, hogy ne csupán törvényeidnek és végzéseidnek hódoljak, hanem még kívánságaidat is és kedvedet mindenben minél tökéletesebben teljesítsem!”

Hofbauer Szent Kelemen (1751–1820)

A Magyarországgal szomszédos Morvaországban született. Apja cseh, anyja német. Már gyermekkorában felismeri, hogy Isten papságra hívja, de hogy követni tudja ezt a hívást, sok nehézséget kell leküzdenie. Apját hét éves korában elveszti. Anyja ekkor a feszülethez vezeti, és így szól hozzá: „Fiam, mától fogva az Úr Jézus lesz a te atyád! Vigyázz, hogy mindig az Ő útjain járj!” A család megélhetési gondokkal küzd, sok éhes szájat kell táplálni, ezért Kelemen kitanulja a pékmesterséget. Az akkori céhes szokások szerint vándorútra indul, hogy elsajátítsa mesterségének minden csínját-bínját, de őt a vándorlásban más motívumok is vezetik, keresi a még végleg meg nem talált hivatását. Eljut Rómába is, buzgón imádkozik Szent Péter és Pál sírjánál. Közben remetéskedik is. A magányban töltött idő megérleli benne a felismerést, hogy küzdenie kell hivatásáért. Még valóban küzdelmek várnak rá. Visszatérve hazájába pékként tovább dolgozik. Mesterének a lánya belészeret, meg akarják házasítani. Végül támogatókat talál, akik finanszírozzák egyetemi tanulmányait. De ekkor már harminc éves.

A bécsi egyetemen folytatja tanulmányait. De az ott tanított hittudomány meglehetősen a felvilágosodásnak nevezett természetfelettit kikapcsolni igyekvő szellemi irányzat hatása alatt áll. Kelemen sokáig nem tudja ezt elviselni. Egyik előadás közben odakiált az előadónak:

„Professzor úr, amit ön mond, az már nem katolikus”.

Nem várta meg, hogy eltávolítsák az egyetemről, felállt és elhagyta a termet.

Útrakel, hogy Rómában fejezze be tanulmányait. Barátjával elhatározta, hogy abba a szerzetbe kérik felvételüket, amelyiknek harangja reggel először szólítja őket templomba – a harang szavát a gondviselés szavának fogják tekinteni. Így léptek be a Liguori Szent Alfonz által nemrég alapított missziók tartásával foglalkozó redemptorista szerzetbe. Az akkor már idős rendalapító meg volt róla győződve, hogy „az Úristen e férfiú által fogja növelni dicsőségét az északi országokban”. – Hofbauer Szent Kelemen előbb Varsó majd Bécs apostola lett.

Varsóban az ott élő németek lelkipásztora huszonkét éven át. Itt iskolákat is alapított, amelyeket koldulásból tartott fenn. Miközben ezek számára gyűjtött, egy ember az arcába köpött. Ő arcát letörölve így válaszolt:

„Ezt én kaptam, most már adjon valamit szegényeimnek is!”

Az illető magába szállva nagyobb összeget adott.

1808-ban Napóleon kiutasítja Lengyelországból. Ő Svájcba vagy Kanadába készül, hogy szerzetét ott is meghonosítsa. De a Gondviselés most is közbeszól. Bécsben ragad és itt kapcsolatba kerül Széchényi Ferenc gróffal, akit megtérít és kiment egy vallásellenes társaságból. A gróf Kelemen hatására átengedi házát katolikus célokra, és fedezi a Szentírás kiadásának a költségeit is. A „legnagyobb magyarra”, Széchényi István személyiségére is rányomják bélyegüket a Hofbauer Szent Kelemennel való találkozások.

A mindenütt forradalmat szimatoló bécsi rendőrség állandóan figyelteti. Halála előtt majdnem kiutasítják Bécsből is, de ez a császár tudomására jut, aki kárpótlásul engedélyezi rendjének Ausztriában való letelepedését.

Többször előfordult vele még élete utolsó éveiben is, hogy hevesen kikelt magából. Ilyenkor megjegyezte:

„Sajnos, ez az én hibám. De hálát adok Istennek érte, mert ha ez nem lenne, még kísértésbe esnék, hogy csupa tiszteletből kezét csókoljak magamnak.”

A varsói Szent Benno templomban „állandó missziókat” tartottak, egész nap miséztek és prédikáltak német és lengyel nyelven. A rendfőnök Rómában sokallta a napi öt prédikációt. Hofbauer válaszában azt írta, hogy

„olyan országban, ahol a püspökök nem teljesítik kötelességüket, legalább a kutyáknak kell szorgalmasan ugatni.”

„Az idő majdnem olyan sokat ér, mint maga Isten, mert egyetlen szempillantás alatt meg tudjuk nyerni vagy el tudjuk veszíteni Istent. Használjatok ki tehát minden pillanatot, amely hatalmatokban áll! Ha az elmúlt időket nem is tudjuk többé visszaszerezni, valamiképpen megnyerhetjük őket azzal, hogy a jócselekedetekben való buzgóságunkat megkétszerezzük.”

„A lelkipásztorok a világ világossága. Rettenetes hivatás. Hogyan szentelhetne meg mást, aki maga nem szent? Ha pedig nem szent pap hirdeti az örök igazságot, saját ítéletét hirdeti.”

„Én Jézusom, élni akarok, amíg Te akarod; szenvedni akarok, amíg Te akarod; meg akarok halni, amikor Te akarod.”

Vianney Szent János az arsi plébános (1786–1859)

Gyermekkorára, fiatal éveire a nagynak nevezett francia forradalom nyomja rá a bélyegét. Ez a forradalom elszakította a francia egyházat Rómától. Az alkotmányra, amely ezt kimondta, esküt kellett tenniük a papoknak. Aki nem tette le az esküt, annak bujdosnia kellett, aki letette, azt a nép árulónak tekintette, nem fogadta tőle a szentségeket. Az esküt le nem tevő papok vándorolva 15-20 falut is elláttak. Éjszakai, titokban hallgatott szentmisék, titkos elsőáldozás voltak az Egyházzal való gyermekkori élmények János számára.

Lyon közelében született, parasztcsaládból. Egyszerű, kemény munkásélethez szokott, nehézségekkel szembenező jellem, magányra, bensőségességre irányuló hajlammal. Anyja papnak szánta, Szűz Mária oltalmába ajánlotta. Egy Mária érmét függesztett a nyakába, és ő azt ott hordta egészen haláláig.

Tanulmányait a forradalom miatt későn kezdi. 16 éves fejjel ül be az iskolapadba. Egyébként is nehéz felfogású. Kudarccokat, megaláztatásokat jelent neki a tanulás. Teli van félénkséggel, gátlásokkal, szinte semmi sem marad meg a fejében. A szemináriumban akkortájt keveset követeltek. De ő még ezeknek a követelményeknek sem tudott megfelelni. A szemináriumot nem képes elvégezni. 29 évesen, könyörületből, plébánosára való tekintettel szentelik pappá. Igen sokat szenved bensőleg is tudatlansága miatt, de nem adja fel. Egész papi szolgálatára idején állandóan tanult. Maga fogalmazza meg keserves gyötrődések után:

„A tudatlan ember nem ismeri sem a rosszat, amelyet a bűnnel követ el, sem a jót, amit elmulaszt, ezért a tudatlan ember elveszett ember.”

Magányra, bensőségességre való hajlama és a külső kudarcok miatt többször is ott akarja hagyni plébániáját, de legyőzi ezt a vágyát és vállalja a lelkipásztorkodás fáradalmait. Kemény ellenállásokat is legyőzve küzd a nyomor és az iszákosság, a bűn és a bűn következményei ellen. Bár mindenkit nem tud megtéríteni még ő sem falujában, de kívülről, távoli vidékekről is tódulnak hozzá az emberek. A falucska vasútállomását meg kell nagyobbítani, hogy fogadni tudja a különvonatokat, amelyek az arsi plébánoshoz érkeznek. Ezt a hozzá gyónni és lelki vigaszt keresni özönlő tömeget csak úgy tudja ellátni, hogy életének utolsó 23 évét szinte teljesen a gyóntatószékben (naponta 15-17 órát) tölti. Ezért a gyóntatás vértanújának is szokták nevezni.

Egy kortárs híres szónok mondta, hogy „az én beszédeimet meghallgatják az emberek, és utána elmennek színházba, az arsi plébános beszédei után viszont elmennek gyónni”.

A falusi emberek nyelvén, egyszerű szavakkal szólt. Nem bonyolultan fogalmaz, hanem mindenki számára érthetően. Engedjük ránk hatni ma is élő szavait, tanuljunk tőle!

„Isten, nagy irgalmában, semmi olyat nem helyezett belém, amire támaszkodhatnék: se tehetséget, se tudást, se bölcsességet, se erőt, se erényt.”

„Én eszköz vagyok Isten kezében. És ha talált volna még tudatlanabb, még méltatlanabb papot, azt állította volna az én helyembe, hogy megmutassa irgalma nagyságát.”

„Amíg nem szeretitek Istent, nem lesztek soha boldogok, minden fárasztó, minden unalmas marad...”

„Istent teljes szívvel szeretni az, hogy csak őt szeretjük, és őt tesszük jelenvalóvá mindenben, amit szeretünk.”

„Urunk olyan a földön, mint egy anya, aki karjában hordja gyerekeit. Ez a gyerek rossz, rugdossa anyját, beléharap, megkarmolja, de az anya ebből nem csinál ügyet.

Tudja, ha elengedi, leesik a gyerek, hisz egyedül nem tud járni. Úgy van a mi Urunk is: elvisel tőlünk minden bántalmazást, gorombaságokat, túri minden butaságunkat, szinte ellenünkre könyörül meg rajtunk...”

„Egy napon kaptam egy levelet, amelyben szentként bánnak velem, ugyanakkor egy másikat, amely tele volt sértésekkel. Ha csak az elsőt kaptam volna, a gőg uralkodott volna el rajtam, a második viszont csak kétségbeesésbe sodort volna. Nem kell fontosságot tulajdonítani se az egyiknek, se a másiknak. Olyan az ember, amilyen Isten szemében.”

„Én egyszer kértem Istentől nyomorúságom teljes ismeretét. Ha Isten nem segített volna, azonnal kétségbeesésbe hullottam volna.”

„Akiket a Szentlélek vezet, azoknak helyesek a gondolataik. Ezért vannak olyan műveletlen emberek, akik végeredményben többet tudnak a világ bölcseinél.”

„Barátom, szeretnék odáig vezetni, hogy csak kétujjnyira légy a kétségbeeséstől, hogy aztán megrémülve állapotodtól, elfogadd azokat az eszközöket, amelyeket Isten felkínál neked, hogy megmenekülj.”

„Arra van szükség, hogy teljesen megváltoztassuk életünket, enélkül nem érdemeljük meg a feloldozást. Megvan az ok, hogy féljünk: szentségtörést követünk el. Istenem, hány szentségtörés! Ó, ha harminc feloldozás közül csak egy is érvényes lenne, rövidesen az egész világ megtérne!”

„Ha nincsenek vigasztalásaink, akkor Istenért szolgálunk Istennek, ha viszont vannak, fennáll a veszély, hogy önmagunkért szolgáljuk Őt.”

„Hajnalban kénytelen vagyok magamnak kiosztani két-három ostorcsapást, hogy meginduljak előre. Ez aztán felébreszt.”

„Ha egyik lábam már a mennyben lenne, s valaki azt mondaná, menjek vissza a Földre, és dolgozzak egy bűnös megtéréséért, szívesen visszatérnék. És ha evégett a világ végéig is kellene a Földön maradnom, éjfélkor felkelni és úgy szenvedni, mint ahogy most szenvedek, egész szívvel elfogadnám.”

„Istenem, add meg nekem plébániám megtérését! Kész vagyok minden szenvedés elviselésére, amit csak akarsz, akár egész életemben is, csak térjenek meg!”

„A kocsma az ördög üzlete, egy olyan iskola, amelyben a pokol ismerteti meg tanítását; hely, ahol lelkeket adnak el, ahol családok hullanak szét, ahol megrendül az egészség, ahol megkezdődnek a civódások és ahol gyilkosságok történnek.”

„Soha nem voltam annyira boldog, mint azokban a pillanatokban, amikor üldöztek és rágalmaztak. Isten akkor elárasztott vigasztalásával, mindent megadott, amit csak kértem tőle.”

„Valahányszor csak nyugtalanokodtam a gondviselés miatt, Isten mindig megbüntetett, vagyis váratlan segítséget küldött.”

„Isten mindennek előtt bizalmat vár tőlünk. Amikor órá bízunk minden gondunkat, igazságossága és jósága nem tudja elviselni, hogy ne segítsen.”

Miután felgyógyult súlyos tüdőgyulladásából, mondta valakinek:

„...Amikor haldokló mellett van, hangosan olvasson, mert a haldokló akkor is jól hall, amikor úgy tűnik, hogy teljesen eszméletlen.”

„A kísértések ellen három dologra van feltétlenül szükségünk: imára, hogy világosságot kapjunk, szentségekre, hogy megerősödjünk és éberségre, hogy kitartsunk.”

„A gonosz lélek csak akkor támad, ha megfélemezünk Isten jelenlétéről. Tudja ugyanis, hogy másképp nem nyerhet semmit.”

„Nem szabad a gonosz lélekre hallgatnunk, aki – miután már valami rossz elkövetésére rábírt – arra törekszik, hogy kétségbeesésbe taszítson.”

„Azok számára, akik szeretik Istent, a megpróbáltatás nem büntetés, hanem kegyelem.”

„Amikor imádkozom, elképzelem Jézust, amint Atyjához imádkozik.”

„Ha képtelenek vagytok imádkozni, rejtőzzetek el angyalotok mögött, s bízzátok meg őt, hogy imádkozzék helyettetek.”

„Felfoghatatlan az a hatalom, amelyet a tiszta lélek gyakorol Istenre. Nem a lélek teszi Isten akaratát, hanem Isten teljesíti az övét.”

„Az alázat olyan, mint a mérleg. Minél jobban lesüllyeszt minket az egyik oldalon, annál magasabbra emel a másikon.”

„Az alázat olyan, mint a rózsafüzérben a lánc: ha elszakad, a szemek szanaszét gurulnak. Ha megszűnik az alázat, az erények eltűnnek.”

„Az alázat lefegyverzi Isten igazságosságát.”

„Kérnünk kell a kereszt szeretetét: akkor édes lesz. Megtapasztaltam: négy vagy öt éven át sokat rágalmaztak, sok akadályoztatásban volt részem, eléggé megzavartak, voltak keresztjeim... szinte több, mint amit el tudtam viselni! Elkezdtem kérni, hogy szeressem ezeket a kereszteteket... S akkor boldog lettem. Higgyétek el nekem: nincs másban boldogság!”

„Amikor az ördög az ellenünk vétők ellen gonosz gondolatokat ébreszt bennünk, e kísértés legyőzésének legjobb módszere, hogy azonnal imádkozzunk az illetőért. Úgy lehet a rosszat jóval legyőzni, s íme ilyenek a szentek.”

„A szavak meggyőzhetnek, a példa magával sodor.”

„A góg kísértésének béketűrő elviselését ajánljátok fel az alázatosság kegyelméért, a nemi erkölcs elleni kísértések béketűrő elviselését a tisztaságért, az ellenszenv kísértésének béketűrő elviselését a szeretetért. Felajánlhatjátok a kísértések béketűrő elviselését a bűnösökért is. Ez feldühíti a gonosz lelket és megfutamítja, mivel a kísértést ellene fordították.”

„...minden jótett visszavezethető az imára, a bőjtre és az alamizsnára...”

„Bármilyen elfoglaltak legyünk is, van olyan ima, amit mindig gyakorolhatunk, anélkül, hogy ez elvonna munkánktól. Megmondom, hogyan. Az egész abban áll, hogy bármit teszünk, mindig Isten akaratát tesszük.”

„Istennek tetsző módon akkor böjtölünk, amikor megfosztjuk magunkat valamitől, amit szívesen megtennénk. A böjt ugyanis nemcsak abban áll, hogy nem eszünk vagy nem iszunk, hanem, hogy megfosztjuk magunkat attól, ami nagyon is kedvünkre lenne, egyesek úgy böjtöljenek, hogy engednek a másiknak, mások a nagy örömmel várt baráti látogatásban, ismét mások szavaikban és mondandójukban. Mindez komoly böjtöt jelent és igen kedves Isten előtt, mivel legyűri a hibás önszeretetet, a gőgöt, a kellemetlen teendőtől való félelmet; böjtöt jelent az is, ha elviseljük a jellemük vagy cselekvésmódjuk miatt számunkra ellenszenves embereket... Alkalmatok van arra, hogy kielégítsétek igényeségeket? Nos, ehelyett észrevétlenül vegyetek abból, ami kevésbé van tetszésetekre... Mondjátok azonban, van-e olyan böjt, ami kedvesebb lenne Istennek, mint amikor türelemmel megteszünk és elszenvedünk számunkra gyakran nagyon kellemetlen dolgokat? Nem is beszélve a betegségekről, nyavalyákról, amelyek elválaszthatatlanok ettől a nyomorúságos élettől. Hány alkalmunk van arra, hogy megtagadjuk magunkat, elfogadva mindazt, ami kellemetlen és visszataszító? Vagy valami unalmas munka vagy egy ellenszenves ember, máskor meg egy megaláztatás, aminek elviselése sokba kerül? Nos, fogadjuk el mindezt Istenért, egyedül azért, hogy kedveskedjünk neki: íme ezek a böjtök tetszenek Istennek leginkább...”

„Az alamizsna nem csupán abban áll, hogy tápláljuk az éhezőt vagy ruhát adunk a nincstelennek. Alamizsna minden felebarátnak tett jó, akár testének, akár lelkének szól, csak tesszük ezt a szeretet szellemében! Ha kevéssel rendelkezünk, hát keveset adunk. Ha nincs semmink, legalább kölcsönbe adjunk valamit, ha megtehetjük! Ha valaki semmit sem tud adni egy betegnek, meg tudja látogatni, mondhat neki néhány vigasztaló szót, imádkozhat érte, hogy hasznára váljék a betegség. Isten szemében mindez nagy és drága

dolog, csak szeretet vezesse tetteinket. Jézus Krisztus maga mondta, hogy aki csak egy pohár vizet is ad, nem marad el jutalma. Látjátok tehát, hogy mindenki könnyen tud alamizsnát adni, még a szegények is.”

„Amikor Isten táplálékot akart adni lelkünknek, hogy támogassa az élet zarándokútján, körültekintett a teremtett világon, s nem talált semmit, ami a lélekhez méltó lett volna. Akkor visszavonult önmagába és elhatározta, hogy önmagát adja neki..., lelkem, mily nagy vagy, hogy téged csak Isten tud kielégíteni!”

„Ha az Úr csak arra gondolt volna, hogy méltók vagyunk-e rá, soha nem alapította volna meg a szeretet szentségét, mivel arra senki a világon nem méltó. Ő akkor szükségleteinkre gondolt, arra, hogy mindnyájunknak szükségünk van Őrá.”

„Ne féljünk attól, hogy a szentmise miatt ideigvaló ügyeink halasztást szenvednek. Ennek ellenkezője történik... Azok, akik gyakran mennek szentmisére, jobban boldogulnak, mint azok, akik kishitűen azt gondolják, hogy erre soha nincs idejük.”

„A megszólás magában foglalja mindazt, ami csak rossz. Igen, ez a bűn tartalmazza az összes bűn szennyét, például a hiúság hitványságát, a féltékenység mérgét, a harag kegyetlenségét, a gyűlölet bosszúját és a keresztényhez oly méltatlan végiggondolatlanságot... A megszólás mindenütt vizályt, megoszlást szít, szétválasztja a barátokat, megakadályozza az ellenségek kiengesztelődését, megzavarja a családok békéjét, egymás ellen fordítja a családtagokat.”

„A nagy tettek önmagukban nem tesznek szentté, hanem Isten parancsainak hűséges teljesítése és az állapotbeli kötelességek teljesítése ott, ahová Isten helyezte bennünket.”

„Az összes szent nagy odaadással tiszteli a Szent Szüzet.”

„A világ végén, azt hiszem, Mária igen nyugodt lesz, de amíg ez a világ tart, nincs egy pillanat nyugta se. A Szent Szűz olyan, mint egy sokgyerekes anya. Állandóan egyiktől a másikig jár.”

„Csak Mária teljesítette tökéletesen az első parancsot: egyedül Istent imádd és szeresd teljesen.”

„Ennek az anyának (Máriának) a szíve csupa szeretet és irgalom. Nincs más vágya, mint hogy boldognak lásson minket. Elég, ha hozzá fordulunk, és imánk máris meghallgatást nyert.”

„A Szent Szűz mindig figyel ránk. Ez a tudat serkentsen minket arra, hogy nagy bizalommal forduljunk hozzá!”